ZÁPADY

ORNÉ VYDÁNÍ
BÁSNICKÝCH SPISŮ
JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

ZÁPADY.

CYKLY A RHAPSODIE.

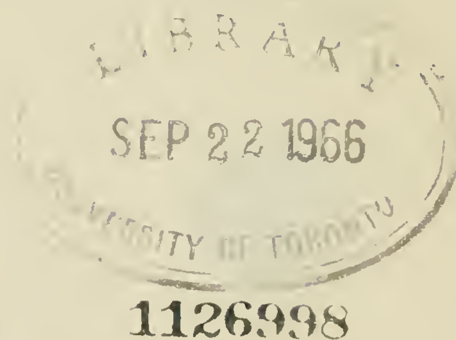
BÁSNĚ

JAROSLAVA VRCHLICKÉHO.

(1903—1906.)

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.
1907.

TISKEM »UNIE« V PRAZE.

I.

BÁSEŇ LETNÍHO DNE.

BÁSEŇ LETNÍHO DNE.

Prolog.

To nejvšednější, co má svět,
neb se to opakuje denně
ve pravidelné času změně,
chci vám pět.

Cos nového tu říci — tíž!
My zvykli jsme tu na nádheru.
Dne píseň z rána ku večeru.
Slyšte již!

Svítání.

Svou břesknou kohout polnicí
již rozrazil noc mlčící,
a matný, slabý, první svit
se začal v póry země lít.

Chlad začal váti veliký
od řeky v spící osyky,
já z něho cítil v tuk a kost
přecházet dálky nesměrnost.

A cítil, jak jsem luhem šel,
na hroty trav co navěšel
mdlých, kalných, rosných perel den,
již plně k světlu obrácen.

Jitro.

V barev matné symfonie
mohutné se světlo lije.
Žití radost veliká
kosmu tepny proniká.

Stoje nad tou strží jasu
v dechu větru, ptačím hlasu
cítím, kterak stín a dech,
mizím, atom v atomech!

Den.

Obzory valné, prostory dálné,
kypící ke mně se všech stran:
tu světla klíny, tam černé stíny,
tu šerý hvozd, tam zlatý lán!

U světla zřídel cítím tep křídel,
kterak to duje nade mnou!
V světlo se ztrácím, ku světlu vracím
své duše propast tajemnou.

V zlé žití války z báječné dálky,
ke které tulím se důvěrný,
s vysočin vřesu v nitru svém mám
klid hluboký a nesměrný!

Obzory valné, prostory dálné,
stkvoucí se až v kraj modravý,
kde vaše meta? Čekám, duch světa
kdy udiven mne zastaví...

Poledne.

Polední ticho je. Zavřely svláčců se kalichy bílé,
na mezi jetel se rdí, plápolá ohnivý sléz;

kručinka žlutá rozlévá silněji medovou vůni,
v lípách již bzukot včel ztich, v šalvěji líný spí čmel;

dvanáctá náhle tu zaduní z vzdálených klášterních věží,
na sloupu zámeckých vrat bílý se rozkejhal páv;

zelená moucha ve vzduchu parném, zlatý bod, stojí,
zlatitou parou, já vím, v srdce mé dívá se Bůh.

O d p o l e d n e.

Práce kus již uraženo,
v sytém lesku tone svět,
odpočinek milé věno,
na stůl dejte číší pět!

P r v n í budiž s písně slovy
jedním rázem vypita
na oslavu Pegasovi,
třesku jeho kopyta.

D r u h á číše patřiž ženě,
stálé její lásce k nám,
která v bouřné časů změně
k věčně sladkým láká hrám.

T ř e t í ztracenému mládí,
v jehož granátový háj
vždycky vracíme se rádi
vnikajíce v žití taj.

V života hře — dost je bolná —
filek padá ke touši,
již se č t v r t á srká zvolna,
znalecky se okouší.

A tu p á t o u zvedněm ryčně
ve svou vlastní oslavu,
vyžili jsme plně, sličně,
pijme smrti k pozdravu!

Večer.

Matné barvy — měkké tóny...
minul den a člověk sní,
dojímavě temné zvony
ve růžový soumrak zní.

Zvolna celičký kraj tmí se...
Zahoří hvězd tisíce,
mlázím stoupá, slabě stkví se,
tenký srpek měsíce.

Ke dnu obracíš se zpátky...
Co ti dal a co ti vzal?
Po dne znoji oddech krátký,
a noc přísná kráčí dál.

Noc.

V mém okně hvězda jediná
tak mocně pláti začíná,
a větší silou plápolá,
čím hlubší noc je dokola.

I patřím k ní a duch můj sní:
co tužeb v srdcích rozvlní,
co nadějí a snů a dum
se zvedá za ní k nebesům!

A snad ta hvězda zářivá
na pouhém klamu spočívá
a mrtva sama řadou let
se, mrtvé oko, dívá v svět.

Když v kosmu valné oblasti
nejmenší není účasti,
když vše je zdání, lež a klam,
nač ona hvězda svítí tam?

Však na tom dost: v svět illusí
že patříme již bez hrůzy,
že hrajem s nimi, zříce tmou
v tu věčnou propast bezednou!

Finale.

Po dnu den, tak život míjí.
Pijte jeho poesii!

II.

LÁSKA.

— Tři ódy. —

LÁSKA.

I.

V klínu všecky kvetoucí růže léta,
jde v svět Láska veliká, vítězící,
cítíš, jak se dotýká všeho dechem,
kamkoli vstoupí!

Vzduchem horkým kadeře hladí v letu,
ústa ladí k polibkům i ty ruce,
které v dálku vzpínaly toužné dlaně,
objímat učí!

K nám tak přišla. Cítíš ji, na dně v duši?
Tam se modlí, zpívajíc: „Věčné jaro
těchy, klidu, souzvuku, tichých slastí
dopřej nám Osud!“

V mojí zpívá: „Shroutit se mohou věky,
nad vším trůnit vítězná budu vždycky
ve všech srdcích; s důvěrou zvedám oko
hledajíc Tebe!“ —

Echem zní mi slavnostním z dálky: „Nazpět!
Radost! Radost!" Cítím to, že ji cítíš,
jen ta ústa scházejí, jen ta ústa
k důkazům lásky.

By s rtů jejích v polibcích něha — Psyché,
plaše kolem patřící, v božském studu,
že jest naha, padla mi, by se skryla,
v toužebnou náruč...

II.

Mluvme tedy o lásce, mluvme, drahá!
Jak se tobě jevila ve snách mládí?
Jistě jako archanděl, vítěz, který
v hlomozu bitvy

Stekl valy nepřátel v cizím městě,
despoticky v cimbuří vetknul prapor
a pak rabům, kteří se před ním třásli,
podmínky dával.—

Tak jsi snila, mladičká dívka, kdysi.
Nevím, jestli ideál splněn tobě?
Jedno vím jen, jinak mi zjevila se
v mládí snech Láska.

Přišla skromně s kytičkou konvalinek,
přišla tiše, sklánějíc oči k zemi,
v kterých plály fialy první Vesny,
milá a sladká.

Jedno řekla: „Miluji! Chci tě míti!“ —
a pak Lásky vzdala se kouzlu celá,
jak ta krůpěj na svlačce bílém zvonci
slunci se vzdává,

By ji vssálo. Blaženství! Štěstí! Rozkoš!
Dát se vžíti! — Kterak jsme oba snili?
Kdo měl pravdu? — Vítězná podléhajíc
zůstává Láska!

III.

Jak jen může Sobectví mrzkou vlnou
čistý háv tvůj poskvrnit, svatá Lásko?
Žel, že často, skoro vždy tak se stává —
musíš v tom zhynout!

Láska ryzí Sobectví nesmí znáti,
chce, jen předmět zbožněný, duši, tělo,
ale nesmí žádati víc, zvlášť nesmí
všední chtít prospěch.

Zní to sprostě — připouštím — Ale blátem
tak se může albatros bědný smýkat,
s ním vždy lásku s krátkými lze jen křídly
srovnávat všední.

Ale Láska, která jest orlem nebes,
právě v křídel rozpětí má svou sílu
nesmrtelnou! Vznáší se nad vodami,
sobeckou není...

Nechce, nesmí, nežádá, nezatouží
mrzkém, všedním po zisku, po výhodě,
chce jen jedno cítit se zbožňovanou
dnes jako včera.

Ale, jestli z pramene božských vznětů
touží dobýt všednosti mrzkou skývu,
sama sebe v mžiku tom odsuzuje,
zahynout musí! —

☆ ☆ ☆

III.

HRY.

DĚTSKÉ HRY.

Já v mládí starou zřel jsem rytinu:
Na pažitu kdes, buků ve stínu,
si mládež splétala rej vesele
kol kmeta, který v kruhu jejím stál
v jich plesný tanec patře kysele,
o hůl svou se stříbrným knoflíkem
se v dumách ostrou bradou opíral.
Nač myslil netknut dětí pokřikem?
Ach, tenkrát ještě po tom netázala
se moje duše mladá, těkavá,
ta z šťastných jedna sama tancovala
víc jata zkvetlým šeříkem,
jímž snětí plála vonná mrákava,
víc okouzlena dětí povykem,
jenž v sluch jí zněl, jak hudba jásavá.

Dnes mysl maně k obrázku se vrací...
Ten stařec v dětí smavých skupině
jest Život sám, po krušné denní práci
se staví znaven v buků tišině.
Dost možná, že v tom rovněž vidí sebe.
Ach, tenkrát plálo jiným jasem nebe!

Vše bylo písní, tancem, zpěvem, hrou...
Na hole knoflíku se třese brada...
přes líčenou tvář vlhký lesk se vkrádá,
co písně takty v šumu korun mrou.

Ty děti smějí se a nevidí,
jak jim ten stařec závidí!

OLYMPIJSKÉ HRY.

Řada nahých kráčí junů,
v pažích sílu, v srdcích ples,
tragickou kde rozchvěl strunu
svého chóru Sofokles!

Štíhlý, sám v jich spěje čele
Olympijský Musaget,
jako Apoll zří kol směle,
v kštici tmavé lauru svět.

Šťastni, kterým v proudu žití,
kde se divé vášně strou,
athletů hry mohly býti
jásající předehrou!

Nejdřív tragedie v chóru,
hołd vzdát hrdým mládí snům,
pak se vrhnout v síly vzdoru
proti vzteklým barbarům.

Z dálky „vlast že zachráněna!“
jen když v uchu doznívá,
nejdražší jest žití cena,
jíž se k slávě dospívá . . .

ŠERM.

Pro slovo o Hermě, Rose,
modní don Juan jež řek',
v korrektní se octl pose
turfu kavalír a rek.

Šťastný mladík! Věků sláva
jistě v klín mu padne dnes,
proto ruče v boj se dává
moderní náš Herakles!

Nyní výpad. — Teď se kryje!
Věru, to byl šťastný bod!
Mořem proplul poesie
statečný náš Don Quijote!

Ukloní se graciosně,
s rapírem v bok opře pěst,
Bravo! Jak lev bil se hrozně,
jen když zachráněna — Čest!

☆ ☆ ☆

HERNA.

Sám nevěděl, jak jen se octl tam,
zda zbytečná jej hnala zvědavost
či démon, jenž mu šeptal do ucha,
vše skončit jedním rázem efektně,
kam ztracené jej mládí dohnalo.

Na jedinou hru mohl sázet jen!
To věděl! — Vyhrát jednou a byl pánem
ne svého jen i cizích losů též,
jež k němu drsné žití připjalo,
ve změnách, za něž dílem nemoh' stát,
leč které vždy jej hnaly dál — až sem.

Tak octl se tu, v tváři zoufalost
a hrdý škleb! Div křečovitě pěst
žold ďábla urvala, jejž ztratit měl.
Že nemoh' viděti ve chvíli té
svou starou matku v jizbě setmělé,
tam na severu, jemuž říkal vlast,
jak tiskne k srdci starý „Nebeklíč".

A modlí se zaň, který v cizině
od slepé náhody ždá spásu svou;
že nemoh' vidět — aspoň na chvíli! —
tu starou matku, že víc nebyl schopen
si na ni vzpomenout, ji viděti,
že viděl kolem zlato, zlato jen!
To největší byl jeho hřích a trest...
Ach, moci vidět včas — taj všeho jest.

IV.

V DESTI.

V DEŠTI.

I.

Mží... Dlažba mokrá... Střechy jen se lesknou.
Z mdlé ruky péro padá, v duši tesknou
se neodbytná upomínka vrací,
jak v stará hnízda v novém jaře ptáci.
Sním... Zavru oči... Po silnici jedem',
sta kopretin jen svítí v poli šedém,
svět šedý dnes a jen ty květy svítí,
k nám z niv a příkopu a tak se třpytí,
že vítězně dne smutek přemáhají...
Tou září jejich jedem' jako v ráji,
jejž viděl Milton v snu, kde beze ruchu
šlo tisíc andělů a světlých duchů
po velké louce zkvetlé, někam... v dáli.

Dík! — Vzpomínky nás dosud nezklamaly...

☆

II.

Tak milý sen, tak měkce splývavý,
tak lahodný a sladce konejšivý,
mi kreslí těsně, vedle, u hlavy
kýs obraz dojemný a známý, snivý.

Jak malíř byl bych, v tiché zádumě
jenž tvoří šíj i vlas, i tváře tahy,
a zase strom, jenž vichrem zašumě,
by pěl si k tomu starý nápěv drahý!

A snad jsem obojím, jsa poetou,
tvar s hudbou spojuji-li v dumné písni,
jež letí v dál . . . Snad líp sny rozkvetou
ve tichém dešti, v kapek husté tísni.

Teď obraz — píseň, obé hotovo . . .
Spí péro, obojí jež vykouzlilo —
Ó, čtenáři, ó věř mi na slovo,
neb zpěv i obraz — obé láskou bylo.

III.

Celé nebe — plachta šedá,
země jeden kalný bod,
v spoustě mračen oko hledá
darmo jeden jasný bod.

Fialko, na okně vzkvětlá,
chceš mně nebes modrem být?
Vzpomínka tak lásky světlá
musí lásku nahradit!

IV.

S nebe deště celé toky
ulicí zní šumně, dlouze,
a ty zvuky jsou jak kroky
k tomu, který čeká v touze.

Zřetelně je rozeznávám
jistě chodí někdo venku,
naslouchám a pozor dávám
svoji vlastní na myšlenku.

Či snad jsou to kroky její,
myšlenky či mojí paní?
Tišeji, teď pomaleji
doznívají v zaléhání.

Jistě jedna z nich to bude!
Všecku krev svou srdce sází...
Ustal déšť... již ticho všade.
Svatý mír v mou duši vchází...

V.

Co tu slzí takým deštěm skane!
Je-li pravda slovo básníkovo,
že vždy každá slza něco smyje,
pak déšť nejkrasší jest poesie.

Slzy deštné chladící jsou, lidské
žhavě pálící však nad olovo,
by se vyrovnaly, dál se žije,
ať jsou slzy bez viny či s vinou,
vždy jich množství zbude gigantické.
Slza slze drží rovnováhu,
posléz obě v jedno moře splynou,
slzí lidských žár chce nebes vláhu,
proto se tak bez ustání řinou:
proto slzí tolik s nebe v lidské slzy skane.

V.

ELEGIE PODZIMNÍ.

ELEGIE PODZIMNÍ.

Rázem otevru okno, žádostiv ranního slunce,
udiven strnu však v ráz, kterak jest proměněn svět.

Vyhlídka zhacena! V dál jen bělostné mlhy zřím moře,
kostelních věží až hrot ztopen jest v rubáši tom!

Kde jsou blízké, zelené druhdy, kynoucí, svěží
pahorky, stráně, kde les, s olšemi lučiny též?

Všecko zmizlo, zapadlo, jakby vše zhltila mlha,
škraboškou jejíž jen mdlý dere se třaslavý svit.

Zvonu údery z blízkého městečka jinak dnes duní,
mlha je polyká též, smutkem jich zbarvuje hlas.

Kohouta jindy vítězná fanfára v mlze se tlumí,
chraptivě třepí se mhou, bezbarvá zaniká zde.

Sousedního mlýna veselý jindy též klapot
ospale v taktu zní mdlém, mroucího srdce jak tep.

Nuže, obrat v přírody posud veselém žití,
podzimek, zakuklen v mlhu, nečekán, hlásí se k nám.

V propast bezdnou zapadly úsměvní, horoucí dnové,
všecko zde svítilo jen, zpívalo, výskalo kol.

Dnové teď jen zbudou nám šeří jako den dnešní,
hodin však hlemýždí krok záhy v sny zkolébá nás.

V sny to dlouhé úbytku, vadnutí, zmírání, smrti,
kterým se vyhnout, je tíž, sklamat je, přeludem jen.

Cítíme v hloubi: Jediná chvíle sladkého klamu
uprchne, sotva že sem, plná ji zachytla číš.

Ať si prchne! — Co nám zde, smrtelným, v útěchu
zbývá,
při číši, plna jež v kraj, vzpomínek chytati čár.

Nuže, pojďte! Vidím váš líbezný z daleka průvod,
s vzdálenou hudbou jde sem s profily dívek a žen.

S jásotem, nohou pružnou v reji svém tepají půdu,
v kadeřích květy se stkví v úponkách chmele a rév.

Znám je všecky, zrcadlem kdysi tak mojich snů
táhly,
táhly a smály se tak, thyrsy mi kynuvše vstříc.

Sladké děvy! Kněžky vy tužeb a ztajené lásky,
ohnivá, jiskrná číš k poctě vám ovlaž můj ret!

Jak to dávno! Veselé ve zdraví, čiperné mládí
probouzí vámi se zas, vzpomínkou hraje mi v sny!

První tento jeseně den buď zasvěcen vámi,
ohnivá, jiskrná číš k poctě vám oblaž můj ret!

Svým zve člověk, do pravdy v objetí pevně co stiskal,
ostatní, mátoha vše, přelud jest prázdný a sen.

Nebo život nikdy ti většího nepodá daru,
nežli jsi násilím sám strhl jej dychtiv v svůj klín.

Stará báj tak o hadu na stromě visícím v ráji,
mohutným dojmem svým zas vrací se v myšlenku zpět.

Dobře činila Eva, chytrácky, jabko že vzala,
Adamu podala půl, s bázní již snědl on hned.

Toto měli, jelikož urvali, lhostejné po tom,
po jabku snědeném v trest nemilý co přišlo jim.

Všady boj a zápas! V ohromném zápolu duchů,
co jsi neurval sám, ztraceno pro věčno jest!

Proto jako pokojný oráč táhni svou brázdu,
v komnatu citů než svých zavřeš se, žárlivý král.

Chvíli kvasu, požitku, lehce si připravit můžeš,
jestliže, k práci kdy čas, brázdu svou pečlivě táh's.

To jest klidná nauka jeseně, moudrost dost pozdní,
blažen však užiti smíš nasládlý její, věř, plod.

Moudrost Horáce pravá se teprve při číši zjeví,
oprchnout musí dřív léb, nežli ji zastíní laur.

Sadi s Hafizem božským kmotry býti jí mohou,
Ibn Jemín též přijď, vítaný bude nám host,

S perel svých šňůrami vrtaných ducha a gracie
šídlem,
s nahořklým úsměvem v bok Ariost satir mu stůj!

A když Rabelais pyšný s Voltairem v besedu sed-
nou,
Gogol i Havlíček náš přidají sarkasmu pepř.

Možná dost, Shakespeare též přiloží z krbu sem od
„Mořské panny"
polínko na oheň nám, od srdce s námi se smát.

Radost! Radost! Radost vše! zavolá ruče Walt
Whitman,
venku to bouřiti můž' lijavec, vítr a sníh!

Přes vše hořkosti, námahy, přes pot i mozoly
práce
poznáš, jak třikrát klet, sladký je život náš přec!

Koketa sláva darmo že úsměvem falešným láká,
jedinou slávou tvou zde poctivě konaný čin.

Úsměv chví se na tvářích nových zas, líbezných krásek,
s pocitem vděčnosti nechť k starým jde vzpomínek cval.

Vtip tu stíhá vtip a raketou zářivě tryská,
v hovoru, ve smíchu zas prázdní se vršitá číš.

Co nám nečas, mlhy co rubáše bílé a líné?
Radostí, nadšením svým v eden svůj změníme svět.

V nás jen tento, přibarven humorem naším se leskne,
práce tvá tvoří tvůj svět, tvoří též radost tvou z ní.

Tímto silný přivítej každičkou života zimu,
Goethe jak s Tizianem uneseš slavně ji pak.

Jednou kdo žil plně a cele, byť v strastí zlém víru,
hrdě můž' pozvednout číš, ze všech byť zůstal zde sám!

☆ ☆ ☆

VI.

VEČERNÍ STESK.

VEČERNÍ STESK.

Ach, blankyte, ach světlo, lesku,
ach, žel, že jste tak efemerní,
že obracíme hlavu v stesku
Za vámi v chvíli podvečerní!

Snad ti, které jsme milovali,
neb ti, kteří nás měli rádi,
že za vámi se ubírali
jak radost, láska, jako mládí!

Kam? V šer a noc a propast temna,
jak vy mizíte po dnu krásném
a nebyla tu ruka jemná,
vás zadržeti v chvatu časném!

A nebylo tu dosti síly
k vám říci: „Proč již mizíte nám?"
a v prázdno vyzněl hlas, jenž kvílí
vstříc ironií vlastním stěnám.

Ach, blankyte, ach, světlo, lesku!
a přec je rozdíl mezi vámi
a láskou, mládím, nechť si v stesku
nad vámi lkáme v posled sami.

Vy bezpečně se navrátíte,
dnem novým v nový jas a plání,
vy mládí, plese, lásko, spíte
a nemáte víc z mrtvých vstání!

To vím, jsou stesky obyčejné,
jež mizící den v srdcích budí,
a stejně vnukům budou stejné,
v tom poznání vždy budem chudí!

Neb sami jsme zde efemery,
v noc hnáni vždy a v tmavé stíny,
jimž jas je pohádkou, a šerý
jež kácí stín vždy do hlubiny.

Jimž jas jest pouze mládí čarem,
za nímž jde v patách tma vždy větší
a radost, láska jsou jen darem,
jichž držíme se marnou křečí.

Dnes byl jsi tu; tvůj hovor síní
se nesl veselými slovy
a zítra kdes? a přijdou jiní,
a kam ty šel jsi, málo kdo ví...

Dnes onu otvíral jsi knihu,
a hladil vlasy svojich dětí,
a zítra jdeš a ani rýhu
nenecháš v lidské nepaměti!

Ó, stíny na zdi lidmi sloucí!
Ó, hlubiny, v něž zapadáte!
Tak tma, jen tma jest nehynoucí,
do které všecky pospícháte!

A caesar jako žebrák, bědní,
v hloub smeteni jsou, v bezdno letí...
Ach, vím, že jsou to věci všední —
Však dlužno o nich přemýšleti...

Nuž přemýšlel jsem. Z lesa, stíny
kde míchaly se s parou země,
Noc vyšla z jejich prohlubiny
a cestou přidala se ke mně.

I šli jsme drahnou chvíli spolu
a já jsem pravil k ní: „Ó, noci,
jdeš jako sirá vdova v bolu,
jejž oběma nám nelze zmoci.

Kde vzala jsi jen tolik stínů
a jaká tma na tebe lehla,
že v řasách šatu, z ňader, z klínu
ti jedna hvězda neprošlehla?

A přece víš, za chvíli krátkou,
že roztrhne se clona mraku,
že světla první jiskrou sladkou,
den sžehne radost ve tvém zraku?

Že ustoupíš mu sama ráda,
až v ohni země bude státi,
až tady rozezní se stáda
a strom, keř, skála budou pláti!

Ó, z příštího že tehdy jitra
ti nevrátí se paprsek jeden,
že netryskne zář z tvého nitra
vzpomínkou na ztracený eden?

A přece hvězd máš legiony,
ba hvězdných soustav myriady;
a světla hoří pro aeony
a sluncí celé vodopády!

Co, člověk, já bych pak měl říci,
jenž větry šlehán v nejistotě,
vždy nezkojen, vždy milující,
jdu, prahnu, žízním, skován k hmotě?

Kde mé jsou hvězdy, slunce moje,
kdy mého příští vzplane ráno?
den každý nese nové boje,
co měl jsem rád, vše pochováno!

Kde teprve se stínů honí
přes tříšť mých strouchnivělých klasů,
oř smrti podkovou kde zvoní
mi v patách v zpěv můj bez ohlasu;

Kde srdce k smrti unavené
víc opory a síly nemá,
jen v nové stíny se zas žene?“ .....
Však vedle mne Noc dál šla němá.

A já děl k sobě zrazen nocí
a nedostanuv odpovědi:
„Sám půjdu dál, jak budu moci
v těch tmách, v těch stínech, v této šedi.

Snad dovleku se přeci někam,
kde krbu oheň rozžhnu sobě,
vždyť zatím jdu a zatím čekám,
vždyť konec jednou bude v hrobě!

A nežli dojdu, najdu přec,
své dumy lampu pověsíme
a zazpívám si — třeba v kleci
a osudu již odpustíme,

Že uvrhl nás na dno rokle,
kam světla paprsk nepronikne,
a nechť je duch můj ptáče zmoklé,
i ve tmách rokle rád si tikne.

Tam aspoň jedno místo suché,
kde peří déšť mu nepromočí,
když svět hluch, srdce budiž hluché,
též světu zaplaš slzy z očí!

Lze konečně i v stínech žíti
a najít úkoj, klid a práci
a jako v řásný plášť se skrýti
ve všemohoucí resignaci.

Když lítat nelze, možno kráčet,
když ruže není, šípku zbude,
a dlužno-li svůj řetěz vláčet
za sebou v dráze štěstím chudé,

Lze vždy si píseň zapět k tomu,
lze ještě v světě najít spásu,
lze spočinout ve stínu stromu,
a usmívat se v slunce jasu!

Sám v sobě svět si utvořiti
a sobě navzájem být světem,
a trhat snů a tužeb kvítí
a zamyslit se nad poupětem!"

———

A co tak děl jsem v zamyšlení,
se struna jasná ve mně hnula,
svit jemný skanul v moje snění,
jakoby tma se rozhrnula.

A já se díval vedle sebe;
Noc nekráčela více se mnou,
já šiíré viděl svítit nebe,
též jitra první záři jemnou!

A vedle cesty mezi travou
jsem viděl velké kapky rosy,
a se vztyčenou šel jsem hlavou
a v hrudi mé se modlil kdosi.

Kdo lepší, silnější byl vírou:
Ne, nikdy ztraceno vše není,
věř, přijde se i nocí čirou
ve plné, jasné světlo denní!

Zda vskutku noc jsem prošel celou
ve myšlenek svých strmém honu?
Víc krajinu jsem nezřel ztmělou
a neslouchal jsem z dálky zvonu.

Ač zapadal v bouř větru šumnou
a mlhou dušen, zmlkal chvíli,
já vítal jeho píseň dumnou
jak ten, kdo poutí v cíl se chýlí.

Ach, blankyte, ach, světlo, lesku!
Ó, víc již nejste efemerní,
již neobracím hlavu v strachu
za vámi v chvíli podvečerní!

Jdu hrdě stíny večerními,
skrz mlhy silným křídlem pluji,
a mezi čtyřmi zděmi svými
již lampu pevně rozsvěcuji!

Již cítím, třeba sám byl chvílí,
že nejsem sám, že ke mně vždycky
se řada velkých duchů chýlí —
a hrdě jdu v ten zápas lidský.

V tu vřavu, zápas, věčné boje,
v těch záhad studny neprohlubných,
v tu žízeň pravdy bez úkoje,
v ten hlahol různých hesel chlubných;

Ze svého Pathmu, nechť je malý,
jest vybojován mojí poutí,
nechť vržen v těsný koutek skály
i světy mohu obepnouti!

A tkáti sny své v této říši,
nechť jiných srdce jest k nim chladné,
a zpívat zpěv svuj — zda jej slyší,
mně ptáti se — víc nenapadne.

VII.

PŘÍCHOD VESNY.

JARNÍ SCÉNA.

Jeviště představuje fantastickou krajinu. Smavý údol v prvních dnech březnových. V středu háje mezi porostlinami a stromy s prvním nádechem jara zvedá se palác Vesny. Vrata jeho jsou uzavřena, okenice na oknech spuštěny. Jest jitro.

Se strany vběhne **Sněhurka** (děvčátko v kožíšku a v huňaté čapce sněhem postříkané.)

SNĚHURKA.

(stane udýchaná během a nepozoruje ještě paláce Vesny v pozadí.)

Co to je, že nemám stání
v lískoví ni v ořeší,
od vzbuzení těkám plání,
již mne nic tu netěší.

Jindy milým pozdravením
ostrý mrazík v tvář mi šleh',
jíní, křišťál svitem denním
kouzlil v líčko zdravý žeh.

Stromy sněhem posypané
jako z cukru na pohled,
ploty jíním obetkané,
a ten ples — na vodách led!

Ve mně všecky žilky hrály,
pod nohou jak sníh mi chrup,
králík z borku vyběh' malý,
vrabčík za ním cupy, cup.

Králík okusoval proutí,
vrabčík zrnko, kde moh', zob',
dobří známí na mé pouti,
staří druzi lepších dob!

Mráz teď chábne — sníh již mizí,
taje v nebes modravu,
celý kraj mi náhle cizí,
a já cítím únavu.

(Rozhlíží se kol a uzří palác Vesny.)

Kde se tady jenom vzalo
toto divné stavení:
jakby všecičko v něm spalo,
ruchu nikde znamení.

(Vběhne po stupních k vratům paláce a zkouší je otevřít.)

Darmo, vrata uzamčena,
zavřená též okna sní,
a já jsem tak unavena....
tiše, tiše, jako pěna
snad smím sednout na stupni.

(Usedne na první stupeň schodiště, položí hlavičku do dlaně, zadumá se a usne.)

Pausa.

(Provázen harfovými pasážemi vběhne s druhé strany Jarní vánek, baculatý hošík s křídly průsvitnými na zádech.)

JARNÍ VÁNEK.

Na lehkých se křídlech vznáším
jako šotek maličký,
samé zlato k zemi práším
v kočičky.

Slyšíš, břízám to již nedá,
v houští se již pohnul pták,
v mýtí bledule zrak zvedá
do oblak.

Cosi pošeptám jen lesu,
pane Mraze, jen si fič,
první za opaskem nesu
petrklíč.

Pan Mráz, kmotr v ledné srsti,
viděl mne a již se lek';
couvl před mou plnou hrstí
fialek!

Zpívám si, jak letím krajem,
u všech mostů, u všech cest:
„Brzy země bude rájem,
bude kvést!"

(Uzří Sněhurku dřímající, popojde k ní.)

Aj, tu děcko — chudák dřímá,
dýchnout v líčko snad jí smím,

dráždí mne a zas mne jímá,
alespoň ji probudím.

(Foukne spící Sněhurce do tváře, ta se nepohne.)

Zdravý spánek má to dítě;
ještě jednou
(foukne silněji, Sněhurka se pohne)
tak a tak....
a teď za strom couvnu hbitě,
dřív než otevře svůj zrak.

(Učiní tak, Sněhurka otevře oči a kol se rozhlíží.)

SNĚHURKA.

Co to bylo, jaký dech
na mne šleh,
teplý, měkký, jako div
z cizích niv.

JARNÍ VÁNEK.
(předstoupí dvorně.)

Drahé dítě, s dovolením,
já to byl,
dých' jsem s vaším odpuštěním
ze všech sil,
bych vás, znuděn vaším sněním,
probudil.

SNĚHURKA.

A kdo vy jste, jenž v můj spánek
jakés divné teplo dých'?

JARNÍ VÁNEK.

Neposeda! Jarní vánek.

SNĚHURKA.
(udivená.)

Co to jest!

JARNÍ VÁNEK.

Mne dráždí smích.
S měsíce jste, milá, snad?
Jarní vánek, povídám...
světem lítám — nevím kam,
vím jen, hledám Vesny hrad.
Zdejší dle všeho jste jistě,
ztvrďte mi, že v tomto místě,
před sebou jej vidím stát!

SNĚHURKA.
(unavená.)

Vesny hrad? Co je to zas?
Nevím, neznám, jaktěživa
o tom já jsem neslyšela.

JARNÍ VÁNEK.

To je palác bájných krás,
líbezná tam dobrotivá
víla vládne čaroskvělá.

SNĚHURKA.

Jaká divná pohádka.
Vesna — víla — palác — jděte!

JARNÍ VÁNEK.

Vše tam voní, vše tam kvete,
vše tam báje přesladká.

SNĚHURKA.

Marná řeč, mnou nepohnete,
o jiném já kraji sním,
vše je mlha, pára, dým,
okna chatek báječnými
stkví se listy palmovými,
stromy křišťál k nebi ční,
u krbu se přede, sní,
každý schoulen v kožíšek
jen se mihne, mráz jej pálí,
v svitu hvězd co chaty zdálí
k dětem slétá Ježíšek.

JARNÍ VÁNEK.

To jsou bájky, moje milá,
zdá se, vy jste zimy víla,
aj, toť našel jsem tu pravou,
nyní si vás obskočím,
polibků svých tísní hravou
celičkou vás otočím.

(Obskakuje ji ze všech stran a dýchá jí do tváři.)

SNĚHURKA.

Jak to pálí! Bože! Bože!

JARNÍ VÁNEK.
(ji pronásleduje.)

Však to umím ještě líp.

SNĚHURKA.

Jak to řeže, jako nože!

JARNÍ VÁNEK.

Tenhle dech byl jako šíp!

SNĚHURKA.

Ustaňte, mně síla prchá!

JARNÍ VÁNEK.

Dobrá! Nyní květů sprcha
(sahá do kapes a hází Sněhurce v tváře hrstě bledulí, petrklíčů a fialek)
skončí vítězné mé dílo!

SNĚHURKA.
(klesá pod květy.)

Neopusť mne, slední sílo!
Marně — květů těchto dech
ssaje život z cev mi všech,
Vrahu s průsvitnými křídly
odkud přiletěl jsi sem?

JARNÍ VÁNEK.

Života jsem kojen zřídly,
země věčný oddech jsem!

SNĚHURKA.

Běda mi, já umírám!

JARNÍ VÁNEK.

V pravý čas — ó, pohleď tam!

Hudba.

(Okenice paláce Vesny se otevrou, z nich vyletí roje bílých holubů a pestrého ptactva, a splývají řetězy růží,

s třeskem se otevrou vrata, a v průvodu andílků a dívek na prahu se objeví Vesna v květy tkané říze s prutem růžovým v ruce.)

JARNÍ VÁNEK.
(klekne před ní.)

Tě dávno vítalo mých křídel vání,
buď zdráva, kněžno, nebešťanko, paní!

VESNA.
(sestupujíc za zvuku hudky po stupních.)

Jsem Vesna, to jest nesmrtelné žití,
jež z prvních květu, tokem mízy mladé
se ručejemi v žíly země řítí!
Kam vítězně se noha moje klade,
tam zelená se věčně smavá tráva,
tam dýchá mír a úkoj vždy a všade.
Pod patou mou sta petrklíčů vstává,
a zvonek hlavou rosou těžkou kývá.

SBOR VESNY.

Buď, paní, tobě sláva! Sláva! Sláva!

VESNA.

Já dechnu jen, a každé hnízdo zpívá,
brouk vzduchem mihne se, a motýl vzlétá,
a podléšťka se modrým okem dívá.

Jsem matka žití a jsem matka dětí;
těm tisíc radostí v svém klíně nesu,
jsem radost sama v chládku šerých snětí.
Jsem zdrojů paní a jsem paní lesů,
korálky jahod věším v hebké stvoly
a netřesk vzbouzím v ňadrech spících tesů.
A prchá přede mnou, co hněte, bolí,
kam zaměřím, tam všude radost vstává.
Co růst má, kvést má, za symbol mne volí.

SBOR VESNY.

Buď, paní, tobě sláva! Sláva! Sláva!

VESNA.

Zde dítě v mdlobách.
(Skloní se k Sněhurce.)
Já, jež všech jsem máti,
se ujmu jej — však mrtvou zřím v něm zimu,
ty, děcko, mně jsi chtělo vzdorovati?
Však líčko tvé mi praví: Sladce dřímu.
Nuž zdřímni pro vždy Vesny políbením,
z mlh vzrostlé roztaj ve mlze a dýmu.
A celý život ti buď sladkým sněním!
Jsem Vesna, i smrt samu v život měním!

(Políbí Sněhurku v čelo, sbor Vesny hází na ni kvítí.)

VIII.

POD JEDNU PODOBIZNU.

(I.—VIII.)

(VSTUP.)

Kterak nechat bez odvety,
co se s upřímností hlásí?
Ó, být Vesnou a mít květy,
ale nevadnoucí krásy.

Ó, být Nebem, hvězdy míti!
umět život jimi tkáti,
co bych půvabů chtěl vlíti,
byť bych vše měl sobě bráti!

Ale nemám vůni květů,
ani hvězdné nemám záře,
chudou mám jen na odvetu
prostou notu písničkáře.

Zní a hyne... ku bystřině,
sama v hloubi skalní skryté
nechť si dozní v tmách a stíně,
Vy ji aspoň uslyšíte!

I.

Můž'li tichá radost snést se v duši moji,
stalo se dnes skutkem tvojí zásluhou...
Octl jsem se nad života zdroji,
napojila's duši ubohou...

Z achatové číše, na jejímž dně leží
zapomnění bolu, podala's mi pít,
zkalené mé oko zbystřilo se svěží,
všecko plně cítit, pochopit...

A než osvěžená ústa „Díky!“ řeknou,
pohled v tahy tvoje všecko dopoví:
Sama podivíš se, v růžové jak změknou
řinčící mé těžké okovy...

II.

To vše bude ideálné
jako v pohádce.
Sejdeme se z dálky dálné
v parku, kde u tůně kalné
kvetou kosatce.

Bledě modré, s ostrou vůní
v žlutých směsici,

po těch zvlášť mé smysly stůní...
z daleka co bouře duní
z hloubky kvačící.

Mihnou-li se blesků šlehy
tesknou parku tmou — —
vášeň má jest plna něhy,
nestrhá, věř, citu břehy,
leda — modlitbou...

III.

A již cítím — blízko dlíš,
sklání se tvé oko níž
nad mé chudé řádky;

A než větu dopovíš,
cítím dech tvůj — zda to víš?
líbezný a sladký.

A já lokám blaha číš,
a já křídly vzlétám výš,
do snů, do pohádky!

Zleká-li tě tato říš,
však v čas tebe snesu již
v zemské blaho zpátky!

IV.

Co's mi dala, co mi dáváš, ví jen Bůh,
sotva sama duše tvá to tuší...
to jest jiné nebe, to jest jiný vzduch,
to jest nová Vesna staré hruši.

Na souvrati stála léta, každý hoch
kamením i bičem ved' s ní válku,
jen když snítku aspoň s ní si urvat moh',
což pak teprv plod když voněl v dálku!

Otlučena, nediv se víc, stojí dnes,
poslední ti ovoce své dává,
sirá, stará, zdrána, hledí do nebes,
červánků kde dohořívá sláva...

V.

Dívám se a dlouho hledím
v snivou tvoji tvář,
tak se v oko družky dívá,
co zní jeho píseň snivá,
holub samotář.

Hruboskalských skal host šedý
mně se jeden mih',

přeletem v mou plachou chůzi,
na zpěv jeho zmlkli druzí
v skalách, v haluzích.

Tenkrát chtěl jsem být tím ptákem,
doupňákem skal těch!
Všecko bych vyzpíval tobě,
na sirém co mládí hrobě
kvete po letech;
tobě v sladkých snech! —

VI.

Žiju v jisté tuše:
v boží dlani kdesi
dlely naše duše
svorně stín a stín.

Zhlížely se v sobě,
stejný bol jich, plesy...
rozlétly se obě
v božské vůle kyn.

Třicet a víc roků
Hledaly se, nyly,
konečně se slily
v letu náhodou.

Nediv se již více,
že se pozdravily
jak dvě blýskavice
v kosmickou noc tmou.

Teď již spolu jdou...

VII.

Co pokladů svěřuješ duši mojí,
ať pohledem, ať úsměvem,
za každým celá tvoje bytost stojí,
tu piji, lokám navzájem.

Tvé vlídné slovo andělským je chlebem,
jenž v hladu duši nasytí,
a vedle tebe snít, je samo nebem,
jež zde již možno prožíti.

Když ruky stisk mi přidáš z pouhé něhy,
toť vrchol každé tužby jest:
i tají lhostejností jiných sněhy,
mrak prch, je nebe plné hvězd.

VIII.

Má duše letí tobě vstříc
a všemi svými křídly bije;
ti hledět v oči, hledět v líc
je vrchol každé poesie!

Víc než tvůj úsměv nežádat,
mně vrchol tvého pochopení,
a v něm sny zlaté rozpřádat,
většího blaha pro mne není!

Tak dospět k štěstí vrcholi,
ať dokola se vše pak stmívá . . .
být s tebou, nic víc nebolí,
a všecko jak sen sladký splývá . . .

IX.

VEČERNÍ KRAJINY.

I.—V.

— Malíři Frant. K. Hronovi. —

VEČERNÍ KRAJINY.

Tak tichá, tulivá, s večerní hvězdou v skráni,
s pár stromů kytkami, jež do stínu se hrouží,
za těmi chatu jen si bájí vzpomínání,
tak silně, stromovím že slabý dým se krouží.

Vím, jistě, za chvilku skrz větve světlo tryskne,
jak létla bludička by, v poskoku svém kolem,
či v staré vrbě kdes tkáň ztrouchnivělá blyskne
a dlouhý stín a vzdech se zvlní hnědým polem.

A vskutku stalo se, teď v stromech dým a světlo
a obé najednou, jak šel jsem v zamyšlení,
a nevím posavad, čím nitro moje zkvetlo,
zda skutečný to svit, či pouhé zrcadlení?

Však přece jest a byl... Ó, hloubi nočních tajů!
Tak jsme se illusí a upomínkou zpili,
tak sami stíny zde jdem kolem samých krajů,
krok do tmy — sletíme... však i v tom jsme přec
žili!

A v posled všecko jest, jak krajina ta tichá,
na místo noci zde, nám Věčnost všecko cloní,
a jenom zhluboka cos upomínkou dýchá.
Zda sen, či skutečnost? — A hlava mdlá se kloní...

Po velkém červánku na nebi zbyla rýha.
Jak rána krvavá se do purpuru šklebí.
Ve starých topolech stín za stínem se stíhá
a z několika chat dým sloupem stoupá k nebi.

Ó, takhle v duši mít dnů svojich při západu
na všem tak teplý nach, své minulosti zbytek,
by volně se mi šlo jak ospalému stádu,
jež smutně ztrácí se do starých stromů kytek.

By jako z chatek dým šla modlitba má k výši:
„Dost, Pane, žil jsem již — co může přijít ještě?
Kam jsi mi pokynul, já pil jsem ze všech číší,
já poznal střechýlů i čilimníků deště!

Já pod lipami šel včel hlučných ve bzukotu,
já Tebe cítil jsem jak dómy gotickými
vlát dechem, budícím jen sílu ku životu,
jich květy na skráni jsem cítil, dýchal s nimi!

Nechť co jsi dal, jsi vzal, já za vše pravím: Díky!
vše bylo dobré tak, jak dal's to, Svrchovaný!
a přece mírem tím, jest, cítím, převeliký,
krev proudem řine se z mé otevřené rány

Jak z rýhy červánků na nebi otevřené,
v níž všecka nádhera dne srpnového zmírá,
ku které chatek dým se v modrém sloupu žene
a tratí ve stínech, jak v pochybnostech Víra.

Ten horský mlýn, jakby byl srdcem kraje,
tak čile klepe v olšinách a břízách,
v nichž luny paprsek jak si pozahraje,
bys řek', tam víly chodí v bílých řízách.

Po vlhké, rosou potřísněné trávě
se duchovitě jejich průvod plouhá,
jen oči přivři, vidíš, páž jich hravě
jak rovná kštice, útlá tak a dlouhá!

Jdou jako v snění, měsíc k nim se dívá,
kams za náhon se tratí do tmy slepé
a bříza hlavou jako v snění kývá
a horský mlýn jak srdce kraje klepe...

Na mýtince, kde bují rudý vřes,
na jemný stonek vzdušné třeslici
dne honbou unavený motýl kles',
spjav, hotov k spánku, křídel dvojici.

Tak sedí tu, se tiše kolébá
na stonku křehkém, vidina a sen,
jdu kolem, jak se stezka zahýbá,
a nad ním stanu tiše zamyšlen:

Jak z Psychy mé by atom odprysknul
a modrý v modrém vzduchu tady tkvěl,
jen vteřinu se kosmem zablýsknul
a vteřinu se na tom stonku chvěl.

Ó, blankytných ty křídel motýlku!
Jsi básnický mé duše posel snad?
Ó, pověz mi, jak v svoji postýlku
jsi na té třeslice stvol hravý spad'?

A mírním krok, jdu dále tišeji...
sám cítím, díl se chví tam duše mé,
Ó, motýlku, co marných nadějí,
co snů jsi symbol!... My se sejdeme!

Na křehké kolíbej se třeslici,
ty vločku z bezdna nebes azurných,
cos, bratrské to jest a zářící,
v mou duši padá s mokrých křídel tvých!

V ráz celá krajina dnes změněna!
Idylka v tragickou se prosu hatí!
Z tmy prozvukuje hromu ozvěna,
červánku proužky obzoru lem zlatí.

Jich rudý sled mrak chvatně polyká,
jsa hydře roven; u rybníka v sítí
svou slední notu chřástal zahýká,
a celý kraj se v šera propast řítí...

Již nerozeznám chaty v topolech.
Ty vichrem zmítány se prohýbají,
a ve titánských s živly zápolech
se v rukou obrů třtinami být zdají.

Těch obrů nezřených zde bouří roj,
jich páže z mraků chumáčů se šinou,
hrom — jejich hovor, hlásá vzpouru, boj,
z jich pravic blesky v kotoučích se řinou.

Jak z hloubi duní to, se odráží,
mře v dálce kdes a rychle zpět se valí,
jak obři by již nebes zápraží
se dotýkali... v směs vše splývá v dáli.

Má stezka jest již ručej. Horský mlýn
hrom přehlušil, jak obrovitou houbou
by kraj byl smyt, na všecko padl stín
a všecko dýše úděsem a zhoubou.

A nevím, jíti mám-li vpřed či zpět,
tu do topolu přede mnou blíž sítí
pták ohnivák, blesk, ve plápolu slét'
a topol hořící mi v cestu svítí!

Zem zaduněla při té hrozné ráně,
do které bouř se celou silou slila;
mrak roztrhl se na západní straně,
a zjevno bylo — bouře dozuřila.

Pár malých blesků v rákos zapadalo,
pár ozvěn táhlých z hloubi zadunělo,
a v topolech se světlo pousmálo,
to v okénku se u přístěnku chvělo.

Tam jistě modlili se při hromnici,
teď oddechli si — okna otevřeli,
a nyní vidím, kterak shasli svíci,
by za svou tichou prací dále spěli.

Mlýn klepe zas . . . Zní život v stromů stínu
a z luhů vstává, proudí silná vůně,
jde z balšámu luk, z metlic, planých kmínů
i z leknínů, jichž plna vodní tůně.

Na západě shasíná slunce v slávě,
jak vítěz po bouři se hrdě vznáší,
tříšť drahokamů hází ve klín trávě.
a zlatým prachem do topolů práší.

Ó, taký večer míti v žití sklonku,
i umíraje dávat zář a plání! . . .
Ó, písni moje, budiž rovna zvonku,
jenž teď se ozval nad ztišenou strání.

Sij mír a klid svou notou sladkozvukou,
po bouřích všech všem srdcím zoufajícím,
když zvoník, mdlou jenž rozhoupal tě
rukou,
sám klidným stínem bude v prachu spícím!

X.

STARÁ ALLEGORIE.

STARÁ ALLEGORIE.

Divně jak mění se doba! Rychle jak přelétly časy,
v duších jak proměněn svět, v srdcích jak jiní jsme dnes!

Často nad knihou starých dávno jsem tušil a cítil,
měřítkem dneška jak dál minulost měřit, jest blud.

Nad vše o tom více starý mi pověděl obraz,
v zámku Bysterském jest na bílé pověšen zdi.

Nejlíp on učí rozdíly času, chceš-li jít za mnou,
čtenáři, v distichu mém, uzříš jej věrně, nuž viz!

*

Kdesi v oblačné říši veliký Kristův kříž pne se,
do mraků vítězně ční, obrovský z něho jde jas;

pod tím křížem, nese jej mohutný, žulový balvan,
pod rohem kterého skryt zmotaný svíjí se Had,

Šípů zbytky co rozbitých na zemi dokola leží
naproti kříži, jež slal z kuše své odvěký Vrah.

Nelze zřít jej osobně, vtělil se v zástupy potvor,
nestoudný, zlý jejichž dav na kříž ten útočí dál.

V koutě levém stranou ční skleněná, obrovská
koule,
diváku zračící Svět, kterak se zrcadlí v ní.

V středu jejím v kobercích válí se nahatá žena,
sextanty, globy ční kol, žezla i korun všech směs.

Chleba s vínem, poháry zlaté a mísy a konve,
požitek čím kynout můž', rozkoš co značí a slast.

Za tou koulí v půlkruhu lidské rýsují vášně,
slabosti, neřesti vše, hříchem jež nazývá zvyk.

Stará žena s konvicí v ruce, za zády s hadem
syčícím Dvojakost jest, vrozena lidem jest všem.

Světská Radost druží se k ní pak lichá a mělká
kráska to, skvostný má háv, moderně sčesaný vlas.

Proradá vedle svatební prsten v ruce své drží,
můžeš však v tváři jí číst, kterak jej odhodí hned.

Velká, tělnatá žena kypících ňader a boku,
cynický ve tváři rys, ženská to Smyslnost jest

P o d v o d mrzák jest bídný, mýdlové bubliny lesklé
dutinkou tenounkých trav hází dál ve vzduchu plen.

Opice, n e p r a v á S l á v a, zrcadlo duté má v dlani,
ve kterém zhlíží se svět převrácen, zvrhlý a zlý.

Pod ní A c e d i a starých se mnichů mdle vleče,
hlemýžděm oslizkým dál mozolně šourá se vpřed.

Ú k l a d plíží se za ní, nesčetná oka a sítě,
fiólky, v kterých jest jed, krabice mastí kde tkví.

Drsný žoldák, ověšen řetězy po celém těle,
třímaje v pravici meč, T y r a n s t v í značí a M o c.

C h u d o b a, starý to muž, má lokty a kolena nahá
s řízy mu sedrané ční, s koštětem důtky má dlaň.

H l o u p o s t je blbečkem, zakrslé postavy, pitomé
tváře
nad hlavou ostatních jenž palestrou šaškovou máv'.

T v r d o š í j n o s t, surová, po zemi kameny sbírá,
plničký má jich klín již, pravdě by vmetla je v tvář.

Troubu věhlasu ukrytě P o k r y t s t v í za zády třímá,
Tahy však ve tváři dí, kysele chvála té zní.

Muž dál otylý, ve hávu mnicha, s kloboukem blázna
přes knihy klopýtá své, K a c í ř s t v í symbolem jest.

N e v ě r o u s damascénkou v pěsti jest přihrblý
Turek,
se zrakem zavázaným duševní S l e p o t a jde.

S plným měšcem v pozadí ryšavý šourá se Jidáš,
L a k o t y, Z o u f a l s t v í v něm pospolu obraz
ti plá.

Smečka potvor prarůzných za tím se výbojně kasá,
tigrem jest zuřící H n ě v, šakalem Z á v i s t zlá jest.

Běloušem hrdým, vítězně vzpíná se na zadní nohy,
nafouklá P ý c h a vpřed hřmí, vychrtlou hyenou
s ní

kráčí H a m i ž n o s t hrabavá, Ž á r l i v o s t, šakal,
O b ž e r s t v í a pustý C h l a s t prasetem vryly se
v dol.

P ř e p y c h lvem jest mohutným, nádherně sklenuté
šíje,
hřívou potřásá, svou, vědom jsa leposti své.

Š p a t n á r a d a pozadu, vyzáblá babice, kráčí,
V z p o u r o u celý jest roj rytířstva, sedláků též.

Tito meče třímají, cepy a kosy zas oni,
obličej hlásá všech vzdor, vzrušení vášní a vztek.

Tito všickni hrnou se z mraků zálohy k předu,
naproti kříži jich zlost, zuřivost cení se jich.

Pod křížem v říze bělostné veliká děva se tyčí,
ohnivý v ruce má meč, démantný ve druhé štít

s rudým křížem vítězně do kola po světě patří
C í r k e v s podstavce čteš, na kterém bojovně ční.

Nahé děcko strachem se chvějící po celém těle,
B á z e ň nadarmo mdlá za skvostný tahá ji š. t.

Holubicí S v a t ý D u c h nad ní se v oblaku vznáší,
N e s m r t e l n o st pak palmou svou mává jí vstříc.

Jun to krásného vzrustu, bojovník mladý a statný,
ověnčen jarem jest kol, edenu odleskem plá.

*

Takto se lidstvu dávno již zapadlých, ztracených
časů
podivně zrcadlil svět, umělec zvěčnil jej tak.

K čemu třeba slova tu, komentu, výkladu dalších?
mnoho lze vysvětlit vším, leccos i omluvit snad.

Svět byl vskutku takovým, takový lidstva byl názor,
nediv se, název že pak určoval ve všem jich soud.

Proto shovívavě suďme dob pradávných děje,
nebo dle potřeby své vytvářel člověk si svět.

☆ ☆ ☆

XI.

KLÁŠTERNÍ ROMÁN.

KLÁŠTERNÍ ROMÁN.

Zapadla vrata, kovová vrata
té staré fortny kláštera;
hluboké ticho... samota svatá...
s dlouhými stíny večera...

Chodbou se táhnou ozvuky kroků,
posledních kroků ze světa,
slza již ani se neleskne v oku,
mlčení nejlepší odveta!

Poprvé stojí u okna cely
tak tichá, tak smutně oddaná...
Za těmi vraty zapad' svět celý,
bude zde státi až do rána!

* *
*

V rozbitého vodojemu
zpustlou škebli
kapek padá kalných vír...

Každá šepce: „Konec všemu!“
mezi stébly,
nad nimiž vlá noci smír.

S klášterních cel pablesk světlý
mezi pískem
pěšinou se žlutou smek',
v máty stonky, v kmínu metly,
v okně blízkém
rozžal nostalgie vděk.

Bledá tvář se mihla za skly
jak stín pouhý,
k vodojemu pak táh' vzdech,
akkord strun, jež dávno praskly
tíhou touhy
a se chvějí — po letech!

* *
*

Samá rozmarina,
samá lilje čistá!
pro něvěsty Krista
roste, kam jen zříš.
Duše v smutku líná
jen se rozpomíná,
v srdci věčnou tíž —
Vadne již!

Do věčnosti klína
čas i bolest spěje,
stesky beznaděje,
věrný jest jen pláč;
pouze Smrt jest jistá....
K té se duše vzpíná,
samá rozmarina,
samá lilje čistá,
Pane, — trhat rač! — —

* *
*

Kdybys přišel ke mně,
miláčku duše,
dotkl se mne jemně,
jak toužím v tuše:
byť žití mého strom
byl v poli hruše,
ty bys jej ozářil,
paprsku až by lom
jiný svět utvářil,
stíny vše kruše.
Pak by to svátek byl,
láska jen za vším cíl!
viď, moje duše?

* *
*

Kéž zjevil by se mi jen v mžik
Pán Ježíš jako zahradník,
ach, to by bylo štěstí!

Vím, všecky astry v záhonkách
a svlačce, boby v úponkách,
by musily hned kvésti!

A já bych, duše tichá, mdlá,
stín neviděný za vším šla,
ó, jak to blaho snésti!

Neb celičký máj tam by vjel,
co v bezu slavíček by pěl,
tak z rána od čtyř k šesti!

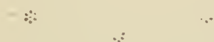
* *
*

Jak milovala svatá Teréza!
Jak láskou zaplál svatý Dominik!
Jsi, Pane, jistě moje pavéza,
jen v Tobě duše přístav nalézá,
ve chvíli zlé, v ten okamžik,
kdy vše se hroutí, bortí, láme vždycky
pro pošklebek — ironický!

* *
*

Však On to byl!
U dveří stál,
chtěl ze všech sil,
nicméně se bál,

práh nepřekročil,
kol se jen točil,
Svým všecko zval!
U každé dílny
stál velký a silný!
Byl neomylný,
Kdož by se ptal?
Nechte jej býti...
Kam se svět řítí?
Dále a dál...

Ty vrby a ty thuje za oknem
se chvěly v noci jakýms divným snem...
já plakala a odpouštěla všem.

Vstříc šedivému jitru fontán vzdych',
kýs krok se vzdaloval u dveří mých
a při tiknutí prvních ptáků ztich'.

Pak v mrazném jitru každý strom stál něm,
ty vrby a ty thuje za oknem.

Stmělými ambity zmíraly
poslední varhan dozvuky,
ospalí motýli nechali
klidně se bráti do ruky.

Tisovou alejí smutek táh',
svíce tak ztlumeně hořely —
v kapli kdos ležel na marách,
za něhož modlitby dozněly.

Šalvěj a routa u cest všech
podivnou vůni dýchaly,
s kadidla oblaky v ambitech
tajně se, mysticky míchaly.

Vlhké zem slzy vpíjela,
chodbou zněl těžkých kroků chvat,
bílého zřel jsem anděla
nad tisů vrcholky odlétat.

* * *

XII.

NOVÉ HEBREJSKÉ MELODIE.

(Světlé památce muže šlechetného, p. Bohumila Bondyho.)

I.

V Á M.

(K illustraci E. M. Liliena.)

Myslitelu hlavy
s vzlety básníku,
srdce chmur i slávy
s tluky slavíku,
zřím váš profil čistý
nad Talmudu listy,
stín a blesk kam místy
mih' se v promyku.

Lidstva nad kolébkou
patriarchu dav,
mythu přízi hebkou,
božství zlatohlav,
v mystickém tkal zpěvu,
plném svatých hněvu,
šakalích, lvích řevů,
poesie splav.

Přísní zákoníci
s thorou v dlani své,
bolest věků v líci,
jak jim ňadra rve,
jak je vděkem tonů
z duší milionů
zpátky ku Šionu
mocná tužba rve!

Trpitelé, reci
jako Makabej,
v ohnivé muk peci,
v Baala mrzký rej;
přísní mravokárci,
velební vy starci,
strdí, mléka dárci,
v běd stých epopej!

Moudří, důmyslní,
lepších nemá zem,
svatých vznětů plná,
Šamai s Hillelem,
chytří, opatrní,
jimiž pravdy zrní
na skále i v trní
šlehlo plamenem.

V žalářích a střílnách
zašlých století,
v moderních jak dílnách
stejně prokletí,

štváni v davech psanci
na korábech hnanci,
v bouří mořských tanci,
v děsném objetí!

Zapadnutí rabbi
v bídy, nouze šeď,
Kabbala jež vábí,
a jimž rozum zeď;
bludní s šedin květem,
s prorokovým retem,
Akiba jak světem,
dejte odpověď!

Tolik velkých žáru!
Tolik smělých met!
Tolik ducha daru,
démantu co vět,
tolik strázně, kázně,
poesie bázně,
nevyzní přec prázdné
v bezbohý náš svět!

☆ ☆ ☆

II.

NÁŘEK.

Ne, neuzříme nikdy víc
své město ni svůj chrám,
ten vzdech se věčně bude z plic
drát vnukům jako nám.
Co ztraceno,
můž' vráceno
být pouze obměnou,
vlast novou máme za věno,
když stará ztracenou!

Nuž s bohem stráň Karmelu!
Za Karmel Vyšehrad
dnes v nové doby povelu
z nás přijme každý rád.
Za Sion Říp
přes škleb a vtip,
Vltavu za Jordán,
jen oceněno budiž líp,
čím snub ten požehnán!

Ne, neuzříme nikdy víc
své město ni svuj chrám,
za Salem Praha na tisíc
bašt, týnů zvedá nám!
I naše v nich
zář, lesk a mih,
ční hrdě v říši hvězd;
kde srdce stlívá otcu tvých,
tam i tvá vlast též jest!

III.

JOBOVI PŘÁTELÉ.

Když Job seděl na hnojišti,
polonahý, chor,
patře, hnis jak z ran mu prýští,
z hrdé duše vzdor;

Kde se vzali, tu se vzali,
kdož s ním druhdy číš
v družném plesu prázdnívali,
v kruh si sedli blíž.

A již hlavy dohromady
nad osudem zlým,
moudré věděli hned rady
i lék tím a tím.

Ale Hiob na svém hnoji,
moudřejší stih' hned,
jaký dým to, čím jej hojí,
ano, jaký jed.

Škodolibosti zřel šklebv
v svoje neštěstí,
spolk' je, hrděj by moh' k nebi
skráň svou povznésti.

Zdeptal je, jak červ se deptá
chodce pod krokem,
neb kdo velký nezareptá
losů útokem.

Jděte potěšit mou ženu
hloupým tlachem tím.
Sám chci být — pak svoji cenu
teprv pochopím!

Z pokoření lék se prýští,
síla v moře mdlob...
Zdeptán buď jak na hnojišti,
raději sám — však Job!

IV.

OPISOVAČ THORY.

I.

Na žlutém pergamenu rozloženém
on stále píše ve své jizbě stmělé,
jen hruď, která se občas zvedne stenem,
zná taj, v němž splývá žití jeho celé,
po tiché práci — dnes ji skončit musí —
by divoký snů mák mu v duši zkvet.
Nač vycházel by? — Svět se mu již hnusí,
ve řádkách Thory pouze jeho svět.

II.

Ó, srdce, pouze v sebe uzavřené,
ty máš svuj svět, jak opisovač Thory,
shon všednosti tě z domu nevyžene,
své spjalo's již a zkrotilo vše vzdory.
Ó, chápu v knize žití zdrané v kusy,
by divoký snů mák ti plně zkvet,
že doma zůstáváš, svět se ti hnusí,
že v Bohu tvém jest jediný tvůj svět!

V.

KIŠENĚV.

Jak mění se časy!
V pravěku dobách dle talmudu zvěsti
v své věčnosti stín
se ztajil Hospodin,
nemoha Salemu strašný pád snésti.
Andělských perutí valem,
tvář božskou zahalil, s žalem
zanevřel na vlastní ruky své dílo.
Žel, jednou tak bylo!

A jak jest dnes?
Kol vládne hruza, krev a dés
a zabíjení, dracování, skřek,
a lání divoké a vášní palný vztek.
Jest neodvoláno staré prokletí!
Jen aspoň věděti,
ten kvil, ten vzlyk, to jarmo,
že není všecko darmo,
že aspoň Zefiroti rydlem blesku
do knihy „Boží hněv“
je ryjí v paměť věčnou jak v Sinajskou desku:
„Kišeněv!“

VI.

MORRIS ROSENFELD.

Bledého zřím samotáře,
skloněn nad svůj stroj
neví, co jest slunce záře,
ví jen, co jest boj,
věčný boj o chleba kus,
jehla letí, praskla nit,
    musí šit,
    by moh' žít —
Za ním stojí genius.

Z nízké chaty na Podolí,
vyšel získat chléb,
záhy poznal, jen co bolí,
hanu, ústrk, škleb,
poznal bídy kal i hnus,
přec mu nestupily cit,
    musil šít,
    by moh' žít —
Však šel za ním genius.

Ve londýnské husté mlze
v tísni amerických měst,
na svět hleděl jen skrz slze,
žal zněl ze všech cest;
slyšel steré písně Mus,
v choré duši stále znít,
    musil šít,
    by moh' žít —
Nepomoh' mu genius.

A tak šije, šije, šije,
v potu celý den,
v noci lačným douškem pije,
skloněn nad pramen
krásy, ale stín všech hruz
i tam krutě za ním slít,
    dále šít,
    by moh' žít —
Zmlknout musí genius.

Otců zlaté sny a dumy,
bratru pláč i hněv,
s Libanem co Karmel šumí,
v hymnický tká zpěv,
k stroji káže hodin klus,
do dílny se navrátit,
    a zas šít,
    by moh' žít —
v potu musí genius.

Nechť i skloněn v práce jarmo,
bohatýrsky přec on žil,
s bídou on se nerval darmo,
duši svých přec vyslovil.
Nad rozbitý žití vůz
budoucnosti na blankyt,
    by moh' žít,
    v hvězdný třpyt
vždy se vznese genius.

VII.

STARÉ SYNAGOGY.

Již mizí Gheto. Nových domu řada
se zvedá kolem starých, posledních,
však nechť i nejposlednější z všech padá,
ční stále staré synagogy z nich.

Svět nový doby nové sem se dere,
po staré nová zas tu záhada,
jak přežitky ční synagogy šeré,
však divný čar je posud opřádá.

Kus minulosti z úzkých oken hledí,
kde pavouk utkává svou hustou síť, —
jsou otázkou, k níž není odpovědi, —
ční korábů jak potopených příď.

Všech starých žalmu ohlasy se chvějí
v těch očoudlých a oprýskaných zdech,
jež samy se tu hrdě povznášejí
starého Ghetta pustých na rumech.

Jak vdovy jste, vy synagogy šedé,
šat strhaný a popel na hlavách,
však noc když v černém plášti k zemi sjede,
zřím vaše okna blesknout v zář a nach.

A vidím stíny postav v oken rámci,
jak sklánějí se, hlavou kývají,
a mezi bídy pelechy a krámci
svých věštců staré žalmy zpívají.

Svět zapadlý svou minulostí vnadí,
však v skutečnost se více nevtělí,
jen líto jednoho mi — mého mládí,
že doutná v těchto rumů popeli.

Jak nade břehy Nilu plameňáci,
vy synagogy čníte v jas i šer,
ať nový svět vzplá, kde se starý ztrácí,
z vás dýše posud velký svatvečer! —

VIII.

SVÍCEN.

— Paní Gabriele Preisové. —

Mezi bibeloty
na knihovny vlysu,
kde se tísní noty
v spoustě časopisů,
nad moderní vazbou,
nad starými škváry,
zlatem hoří svícen
hebrejský a starý.

Devět zdobných ramen
devět člunku nese,
na dně jejichž plamen
v svátek rozžehne se,
zřím tu ruku vetchou,
jak se chví, když spěje
tlustý knot a krátký
vhroužit do oleje.

Slyším vážné hlasy
posvátné té chvíle,
zvuky přísné krásy
Jomkipuru, Tfile;

vidím šedé pejzy
kolem bledých skrání,
slyším Israele
kvil a naříkání!

V jizbě osamělé
v rabinově domu,
v thory listy ztmělé,
komu plál, ach, komu?
Svítil staré vdově,
jež bdí v noci sama?
Ve zmítaných duší
jaké svítil drama?

Jakou štván byl poutí
po moři a suchu,
než moh' spočinouti
zde v té řadě druhů,
kteří podél stěny
se jak šiky tísní,
stráží mojí dumy,
druhy mojí písni?

Jak lid jeho, psanec,
zvyklý nářku, vzlyku,
býval svázán v ranec
v krámek vetešníků,
za babku byl prodán,
přeplacen pak znova,
než klid poskytla mu
jizba básníkova!

V tvurčí práce shonu
duchu znavenému,
v hlahol ranních zvonu,
skráň jsem zvedal k němu,
tisíc měl jsem chutí,
rozžehnout jej v ráno,
některé než moje
dílo dokonáno!

Citů mých když příval
ňader těsné břehy
rozechvíval, zrýval
palčivými žehy,
neb když duma jedna
velká, osamělá,
silně bušit začla
na svor mého čela.

Jako nad Talmudem
skloněn starý rabbi,
mezi pravdou, bludem
plavec mdlý a chabý,
kolikrát jsem třtinou
v pochyby se řítil,
s devíti co pruty
v sny mé svícen svítil!

Že sám nejsem v noci
jak jsem cítil plně,
duchu jak bych moci,
vlna rovna vlně,

zavát v bratrů šiky,
zápasících po věk,
cítil jsem, jak s lampou
věky chodí člověk.

Jak tmy kolem plaší
žití nesouzvuky,
myšlenky kde raší,
v nové, zářné puky;
s nové mízy tokem,
by duch povstal silný,
nezdolaný athlet
věčné, boží dílny!

Nuže, plaň v mou práci,
dárku milých dlaní
v plesu, v resignaci,
těsně u mých skrání!
Slyším z dáli žalmy,
samum v pouště šíru,
vidím kynout palmy
věčných oas míru!

☆ ☆ ☆

PODOBIZNA.

Ty mohla vrátit bys na starý Eden víru,
z Tvé duše tolik mi vstříc optimismu šlehá,
že nutnost života se stává skoro něha,
co bouří hrozilo, že konejší se v míru.

A při tom silna Jsi! Jak byly ženy zvěstí,
jak dcera Jeftova, jak Ben Akiby vdova,
jak Ruth Jsi oddaná, jak Mirjam Mojžíšova,
jež Boha v pohledu si našla v smrti štěstí.

Tož ve Tvých stopách jít má vítězného cosi
a drtícího též. Tvůj úsměv, ač jest, svěží,
na jeho taji vždy Šeolu stíny leží,
že duch, kde jásat chtěl, jen v pokoře vždy prosí.

RADA.

Vlast nová zde! — Přec po staré
se stále vzpíná zrak,
za větry letí do dálky,
za hory, do oblak,
vzpomínek shon na Libanon,
kde sladčej zpívá pták.

Té svaté touhy zázračné
kde pramen věčný skryt?
Zde náš je svět — přec po starém
zas peruť vzpíná cit,
od rodu v rod, přes klam i svod
jest v hloubi duše vryt.

Snad právě ostnem činů jest
ten věčný touhy vzlet,
hřál otce v dobách příkoří,
když proti nim stál svět,
jim sílu lil do zmdlených žil
po řadu dlouhých let.

Ne pouze váš! — On údělem
je svatým lidí všech,
je snahou v před, jest ideal,
jak v básnických plá snech,
dál štít váš buď, vám kryjiž hruď
a posvěť čin i vzdech!

☆ ☆ ☆

RABINSKÉ PRŮPOVĚDI.

I.

Lidská čest
stínem jest,
víc se tebe straní,
čím víc běžíš za ní.

II.

Nediv se, když lehneš
do otrub si líně,
že po chvíli tebe
zatáhnou v kal svině.

III.

Zří-li páv své peří,
směje se a skáče,
zří-li však své nohy,
stojí tich — a pláče.

IV.

Věř, trojí druh lidí
Jahvé nenávidí,
boháče, jenž krade
a chudáka šidí,
chuďasa, jenž hrd jest,
když se dar mu skýtá,
starce pak, jenž každé
zástěrky se chytá.

V.

Pamatuj si, rabín
když opustí školu,
v jeho křeslo sednout
každému lze volu.

VI.

Jenom pošetilec
v moře lil by vody,
a jen blázen meť by
zdola vzhůru schody.

VII.

Kdo chce čestným zůstat
  po den celý,
ten si každý oběd
  v dvojí dělí.

VIII.

Vysoká zeď sadu
ku ochraně stačí;
jen přes n í z k é ploty
všickni kozli skáčí.

ROSENFELD – SLEPEC.

Šil, šil, šil,
až začal jemu přecházeti zrak,
až začal jemu stmívati se zrak.
(O Hoode, tvá to šička nebyla,
tak mladá, zpozdilá,
jež šitím se tak rychle zabila,
je báj to skoro již!)
Však on byl muž —
a šil, šil, šil,
svůj život otrávil,
až šitím zrak se mu zatemnil…
Ó, těžký to, nehybný mrak!

II.

Čet, čet, čet,
až začal jemu přecházeti zrak.
Ať v otcu zkazkách čet', ať v dějích lidu
odvěkou štvanici, pravěkou bídu,
ty cesty vyhnanství a bez poklidu,
hnus do duše mu pad',
že měl se člověk zvát,

i chřaď a vaď
a čeť, a čeť a čeť
a zapomněl nad tímto čtením svět,
až každý tvar mu zbleď,
a z přítmí Smrti mrak se černý zveď,
všech běda běd —
zlá Slepota! — Skláp' knihu naposled!

III.

Jíst, jíst, jíst!
je hmoty žalm, který zní stále,
a prázdno ptačích hnízd
mu civí v jeho život dále.
Kde brát, brát, brát,
kdy hluch je cizí i brat?
Jíst, jíst, jíst!
a chce se, a musí se, ostatní prázdný jest list!

IV.

Pěl, pěl, pěl,
a zdiven naslouchal svět.
Zněl zpěv, zněl
ve propast hebrejských běd.
Až ztměl, ztměl, ztměl
z Hebrejských? — Ne z lidských jen běd
se jemu zrak.

on pěl, pěl, pěl,
jak oslepený slavík do oblak —
Noc s temnem přišly pak.
Však ještě pláčem víc se ztemněl jeho zrak!

V.

Teď jako Milton jest,
má duši plnou hvězd,
však před sebou jen mrak
zří oslepený zrak,
zří všecko, kterak žil,
jak šil a šil a šil,
jak čet' a čet' a čet',
až oslep' na posled,
jak z tůně těchto běd
za ženou, děckem, v zoufalosti hléd'.
A oko v prázdno civí,
však svět se nepodiví,
co jemu ston a vzlyk?
Svět dávno tomu zvyk'.
Laur vtkne mu v skráň
v uznání daň, —
však prázdna posud slepce natažená dlaň!

VI.

Tak žil
a šil, šil, šil,
by oslepl a nesmrtelný byl,
k žebrákům poesie věčným by se přidružil.

XIII.

HOLUB.

(Svým dětem.)

H O L U B.

U stolu psal jsem a lokal plnými prsy
ranní vzduch sílící,
samoty horské, blažen,
že střásl jsem s beder prach cesty,
a s duše tíseň a starostí břímě.
A jak jsem psal — zas rhytmy!
Po dlouhém čase jsem pozdravil hudbu jich
opět!
Div stačilo péro
citů mých bouřlivé směsi, přívalu nálad.

Aj, tu slétl
otevřeným oknem
bílý holub;
slét ke mně do pokoje
a krotce na roh stolu si used'
a moudře
se dlouho na mne díval,

a nepohnul se ani,
a neodletěl,
i když jsem zastavil se v psaní, péro
když odložil jsem, zůstal.

Víc duchu nežli ptáku
byl podoben ten bílý holub,
jen hrdélko měl táhlé, černě proužkované,
však jinak celý bílý
plál, svítil a se leskl
v slunci,
plným, jež proudem
ztápělo rozkvetlé řeřichy v okně
i modrých lobelií průhledné, vzdušné zvonky
a házelo v pokoj
kaskady vlnivých kruhů chvějných a zlatých.

Já zamyslil se v dumě
a proti ptáku sedě,
jsem ptal se: „S jakým —
jdeš ke mně vzkazem, ó milý!
Jsi vskutku pták? Či příroda snad sama
tě posílá ke mně,
s pozváním vlídným,
že košaté posud staré má buky,
bych neváhal k ní déle
se vrhnout na prsa její,
na hrázích rybníků
stoleté duby a habry
s hnízd tísní

s kobercem květu a travin
a vonných metlic
a s bzukem včel a ruchem všeho hmyzu
v tmách snětí,
se spící vlnou dole
a s písněmi ptáků vysoko v modrém jasu
a s tepem svého srdce
toho velkého, vše jímajícího srdce matky!

Snad tebou mne láká, slibujíc,
že dá mi nahlédnouti
v své taje všecky,
jež odhalit mi stokrát slibovala
v dnech mládí, jako druhdy Alastoru,
že husté odhrne mi větve,
nad stříbrotoky mořských ok a v hloubi
vod ztemnělých a hladkých
že zjeví se mi celá
bez masky, nahá...

Anebo duch jsi, ptáka
snad jeden z oněch, kteří dávno předešli
mne
věčnosti cestou, které jsem rád měl
a kteří rovněž též mne milovali
v těch dobách mládí,
kdy bouřněj bijí srdce
a snadno
kruh přátelství se ocelový spájí
pro celý život!

Snad básníka jsi sbratřeného duše,
jenž po první své odmlčel se písni,
jakoby bál se a tušil,
že potřísnil by záhy smutkem, kalem
běl čistých svojích křídel,
a proto raděj dříve
se ztajil pro vždy pod kamenem hrobu? [1])
Či malíře snad, který
se přímo vpil v magický půvab luny,
že maloval jen měsíc,
a jeho svit a šero,
a láskou k němu vznícen
šel odtud, opustil zde mladou, krásnou ženu
i děti své, by spěchal
se zpíjet luny čárem
po cestách záhadných a věčně temných,
zkad návratu víc není? [2])
Či duch jsi mistra tonu,
jenž věčných symfonií valné
opustil moře na okamžik jeden,
by pozdravil mne v tichu
mé samoty a rázem
se vrátil, jak byl v žití
vždy sám a hrdý v oceán všech zvuků
a v klid své dumy? [3])
Či myšlenka jsi posléz,
jež vtělila se letíc
vstříc rhytmu písně mojí?

1) Bohdan Jelínek
2) Em. K. Liška
3) Zdenko Fibich

Ó, postuj, neodletuj!
Buď si, kdo buď, mně sladký
jest bílý jas tvých křídel,
tak čistý, nedotčený,
jak samo Mládí!
Či sám jsi toto Mládí,
jež zakukleno v ptáka
svém na odletu
mne přišlo pozdraviti,
mně říci,
již konec všemu, všemu, všemu,
všem sladkým výbojům,
všem snům a tužbám,
všem Donquixotiadám citů a vášně,
všem titanickým vzdorům,
já odcházím a pro vždy
a za mnou
jde Jeseň! — Dlouho jsi s ní koketoval,
teď ale vskutku
blíž kráčí,
je tady,
buď připraven a hotov!
Či snad jsi jednou z bytostí těch sladkých,
ať žijících či mrtvých,
jež vzplály ke mně láskou,
a věrny zůstaly přes všecky bouře,
to k vůli mé písni,
jíž dal jsem rád a vždycky?
Či duch jsi nezrozených,
těch, které ještě dlouhou cestou žití
mne najdou? Či jsi herold,

snad bílé Smrti? Věř, té nelekám se,
však netoužím též po ní,
neb, jestli třeba stokrát zklamán,
já věřím posud v život
a nechci odstoupiti
neb sílu, bít se, cítím
v svých ňadrech i v svém láskyplném srdci.
Mlčíš?
Jen snivým hledíš okem
v mé snění?
Nuž, buď si, kdo buď!
Ať duchem jsi či ptákem,
hleď dál tím snivým okem
mně v duši, s tebou idylla jest celá
mé letní samoty a toho světla,
plným proudem
jež ztápí řeřichy a lobelie
v mých oknech
i šeď mé skráně v zlato
vlnivé, chvějné,
vlídný ten pozdrav slunce,
jež svítí z očí mé vnučky.
Té jediné, až vejde
svým drobným krůčkem, moh' bych od-
pustiti.
že splaší tebe,
že odlétneš zas otevřeným oknem
v jas, zlato, světlo,
živel tvůj pravý!

☆ ☆ ☆

XIV.

LYRICKÉ ZLOMKY Z NEDOKONČENÉHO ROMÁNU.

I.

I v lásce obětí jsme egoismu.
Mně nestačilo, že jsi a že dýcháš,
že svou smím zváti andělskou tvou duši,
že dopřáno mi těžkou poutí světem
se zadívat v tvé drahé, věrné oči,
tvou ruku stisknout zjevně jako přítel
a tajně jako miláček tvé duše,
a vědět, každou vteřinou a chvílí
že přes prostor i čas má duše tvojí
dlí v ustavičném božském přijímání:
To vše mi nestačilo včera večer,
a zle jsem trpěl tímto egoismem,
jenž přál si víc, či míň, jak chceš to zváti.
Však přešlo to, zas patřím v čistý azur,
kde pluje velké slunce tvojí lásky
a usmívám se jako děcko ze sna.

☆

II.

A zas to srdce, nerozumné děcko
se odbýt nedá, číši sladké těchy

ždá stále víc, ne pouze lampy p l a m e n,
i lampy ú b ě l, který plamen skrývá,
chce zváti svým! Chce patřiti v tvé oči,
v ty snivé hvězdy na svém nebesklonu,
chce líbati a tisknouti tvé ruce,
ty drahé lilje, měkké tak a vonné,
chce líbat rty, poupata plných růží,
kam jako rosná perla zbloudí často
tvá duše, čekající, bych ji vypil;
chce úsměv tvůj, chce objetí tvých paží,
těch mateřských a plných tklivé něhy,
chce samet ňader tvých, kde smilování
a soucit leží jako pohled Boha,
chce vlasy tvé, chce hedvábné ty vlasy,
v něž chytla's duši mou — chce tebe celou!
A v chtění tom vše chytá nedočkavě,
vše chytá nedočkavě a vše líbá,
list papíru, kde dlela tvoje ruka,
list knihy, kde tvé spočinulo oko,
ten koberec, kde noha tvoje stála,
ten loká vzduch, jejž rty tvé pily s mými,
to světlo, jímž jsme spolu šli kdys večer.
To vše, tvou posvěceno přítomností,
kus bytosti tvé, kus je tvojí duše,
a přec, o žel! že ty to nejsi celá!

III.

Tak nikdy, věř, jsem snům neblahořečil,
jak nyní, co smím tebe milovati!
Vzpomínka málo, ale sny jsou všecko:
Toť život stlumený, jak za oponou,
kam nevnikne zrak všední zvědavosti.
A proto vítám sen, za jeho branou,
stín její na mdlá víčka jak se skloní,
ty sedíš hned a na prahu mne vítáš
s tím vlídným, sladkým, roztouženým okem
mě ruku dáš, tu bělostnou a měkkou,
a vedeš dál mne po svém boku, v říše,
kde sami jsme, kde pouze naše srdce
a naše vzdechy, naše touhy mluví.
Ty valné říše snu teď procházíme,
jak vodní spoustou chodí mlčenlivé
a bledé svity luny, které duhy
na kapraď tkají a na hlavy medus,
na perleťové kraje spících škeblí,
na tíseň korálu a vodních liljí...
A stejné divy nám se dějí v duších
pod svitem tvojí blízké přítomnosti,
vše plá a svítí ve stlumeném světle,
jak flora podmořská, vše duhovité
a vzdušné vážně hledí na nás vůkol,
ba svaté skoro, nebo sen je svatý.
Myšlenka všední nepotřísní duši,
jež, bílý leknín, patří k nebi vzhůru,
v svém srdci tebe, zářnou, zlatou krupěj.
Ó, budiž v mojich snech sny požehnána,

za jejichž branou, sotva cloní víčka,
ty sedíš čekajíc můj příchod jistý.

Ó čekej! Přijdu zítra, dnes a vždycky!

IV.

I já byl smuten. Ne snad z pochybnosti
o tvojí lásce, dobrotě a přízni,
však pouze proto, že jsem uvažoval,
ký osud padl mezi nás, jak velké
smí štěstí pouze z daleka nám kynout,
jak doušek poutníkovi zbloudilému,
a sladké plody rtům jak Tantalovým,
by každou vteřinou nám bylo vzato;
jak třeba stále opanovat sebe,
si masku na tvář stále přibíjeti,
buď lhostejnosti, vylhaného klidu,
buď banálního úsměvu, buď nudy;
jak nemohou si v náruč letět duše,
ač chví se sokoli jak na motouze,
když kořist zří, však v tuhé lovce pěsti
tkví motouz, marná vyprostit se snaha!
A přece, drahá! buďme spravedliví
a uvažujme, co by lepší bylo:
zda tento utajený život duší,
jež chápou se a milují a znají,
či vůbec nepoznat se, být si cizí,

jít kolem sebe chladně, apaticky
a utráceti po dni den ve klidném
snu bláhovců, již malují si štěstí,
že necítí víc, že se nezachvějí
o drahou bytost, že jsou se vším v koncích,
víc neždají, víc ani nečekají.
Já volím osud svůj a žehnám jemu,
byť časem smutek hluboký a tvrdý
byl věnem jeho, smutek, že tě nemám,
jak chtěla bys, jak chtěl bych, vždy a zcela.
Leč při tom přece žiju pouze tebou!
Jen smutná nebuď ty a mysli vždycky
mé lásky jista a mé celé duše,
že nelze nám víc dělat, že víc nejsme
než na motouze oni sokolové.
Však aspoň dva jsme k tomu, takto vždycky
v tvé duši duši mou a radost v oku,
ty uvidíš mne k sobě přicházeti.

V.

Muj smutek byl jen synem lásky mojí,
vstal z bezdna duše jako mračno z moře,
neb láska moje k tobě, ta jest mořem!
On proto zrodil se, že v hloubi duše
jsem zase cítil celou, velkou propast,
o jejíž dno my bijem čely v pláči,
a které svírá nás, kam padne oko.
Já darmo chtěl být silnější — já nemoh',

neb pouhý klid by zde byl egoismem,
smích zoufalstvím. Co zbývá? Snášet osud!
Buď sladký nám, ať sebe skromnější jest,
ten úděl štěstí našeho. Buď ve všem!
Buď v pohledu a ruky stisku celý,
buď v dumě noci, buď i v naší touze,
v snách, přáních, stescích, modlitbách a vznětech!
Jsi přece má, a to taj lásky naší,
byť bránil svět nám, ty jsi moje přece,
byť bránil život — ty jsi moje přece,
byť sama nechtěla's — jsi moje přece!
Ty ale chceš a zůstaneš mou pro vždy.
Viď, zůstaneš? Tou vírou znovu silný
chci usmívat se, štěstí — tebe v duši.

VI.

Přemýšlel jsem, kterému z všech smyslu
v lásce naší dlužno blahořečit,
který z nich je v lásce nejšťastnější.
A tu v tichu jich jsem slyšel hovor,
všecky nejvíc záviděly oku,
neb to za ostatní všecko může.
Kde sluch plachý naslouchat se bojí,
kde hmat v jiných společnosti váhá,
kde čich, zbožňující tvoje vlasy,
s tichou vůní tvojich tichých ňader,
jenom z dálky a bojácně chví se,
tam jest oko svrchovaným pánem.
Stále vidí předmět svojí touhy,

v něm se zhlíží jako v moři nebe,
z něho pije jako laňka v zdroji,
čítá v něm jak v nejkrásnější knize.
Ano, kam ni slovo nedosáhne;
oko vnikne, ono výmluvnější,
nad každou řeč i nad každý hovor.
A kde nelze ani stisknout ruku,
ani líbat, ani objímati,
tam lze dospět všemohoucím okem.
A co nelze ani vysloviti
v davu jiných, to vše strhne oko
tichou mluvou, plnou zářných blesku,
plnou svitu, plnou slzné vláhy.
Šťastné oko! Chtěl bych celý okem
býti a se zakotvit v tvé oko,
a tam čekat v něm na tvoji duši,
a když mihne se jak anděl ve snu,
vypíti ji celou, celou, celou.

Šťastné oko! Chtěl bych býti okem.

VII.

Tak stvořili jsme sobě jiný svět.

V tom jednom žijem, že jen musíme,
jen na oko všedními úkony,
jež vyžaduje denní potřeba;
však rázem orlí spějem perutí
v ten druhý, v kterém žijem dušemi
a srdcem především a vzpomínkou.

Viď, nejdražší, že vskutku tomu tak?
Kdos ptá se něco — ty mu odpovíš,
kdos přijde, odchází — to jedno jest,
kdos šeptá o tobě — co do toho?
Kdos urazí tě, když mu libo tak,
kdos velebí — to jako urážka.
Tvá duše jinde v světě lepším jest,
kde žiju, dýchám já jen pro tebe.
A není ješitnost, že mluvím tak,
vždyť i v mém žití stejně děje se.
Když odcházím já žiju myšlénkou,
že vrátím se, vše druhé mezi tím,
než uzřím zas tvůj sladký obličej,
jest fádní jen a nutná mezihra,
jsou stíny jen, mně slunce halící.
Mám v duši tebe pouze jedinou
a tobě dýchám, žiju napořád,
jak ve mně ty! — Ó, shodo čarovná!
Má lásko svatá! Perlo mojich snů!
jsem hotov škebli v život rozbíti,
bych tebe vylovil si pro sebe!
A ty to víš, ty cítíš lásku mou,
tvá ňadra se jak harfa nebeská
pod mými prsty chvějí kouzelně,
dí oko „ano!“, co rty líbají.
Ó, těšitelko duše posvátná,
ó, bože světa lepšího než muj,
ó, holubice, nebes mír buď tvým,
jak moje láska tebe oblétá!

XV.

RHAPSODIE HISTORICKÉ.

KLET A KLUK.*)

Mračen stíny táhly v žírném dolu,
bílý měsíc trhal jejich shluk.
O půlnoci hádali se spolu
    Klet a Kluk.

Lidé, mravenci již dávno spali.
Temně olše šuměla i buk;
proti Kletu, obru, vztyčil malý
    svou pěst Kluk.

„Kmenů sta na volné nesu lebi,
stín můj nocí padá v svěžest luk!“
Šuměl starý Klet svou výzvu k nebi,
    s chlapce drzostí se ozval Kluk:

„To je toho! Věru, neslýcháno!
Věru čas, bys marnou chloubou puk'.
Chci se s tebou měřit, než vzplá ráno.“
    Klet již ani muk.

Vzešlo jitro, slunce oba měří:
Klet je obr, Kluk je vskutku kluk.
V obrovité stinných hvozdů šeři
    mlčí Kluk.

*) Dva vrchy proti sobě v Budějovicku.

POD OBRAZ NAPOLEONA I.

Dva vždycky sporní duchové
o tebe v hrudi mé se přeli,
přes pláně krví nachové,
přes zlato žitnišť bouřně hřměli.
Ať osvobodils, porobil,
ať z číše krev či víno pil,
toť jedno, tys vždy velkým byl,
nechť kolem oklamán svět zůstal celý.

Přes pohřebiště národů
jsi vítězně táh' a vše zdeptal,
již vzkřísili — bil's — Svobodu;
snad démon ve tvých ňadrech reptal:
Duch vzpoury věčné, až v ten hrob,
na Heleně jenž bez ozdob,
kde volný klnul ti, lál rob,
hlas moře v sluch ti smutné dumy šeptal.

Teď legendou jsi. Pantheon
tě hostí kamenný a chladný;
kol tebe ulic duní shon,
Kdo vzpomíná tě? — Žádný!
Jen velká Sudby tragika
tě gloriolou obmyká,
sen dotkne se tě básníka,
jenž cítí, jak jest kročej slávy zrádný.

NA MÍSTĚ HROBU ŽIŽKOVA V ČÁSLAVI.

(Panu řiditeli Klim. Čermákovi.)

Stál jsem
na vlhké dlažbě pod gotickou klenbou,
blíž zdi, kde druhdy
byl pochován Žižka.

Stál jsem a dumal
na místě tom, kde nezkrocený
si k spánku uleh' a kde tiše dřímal
v slávě a úctě,
než přišel tupý žoldák,
a ostrým vypáčil rýčem
mříž hrobu a rozbil desku,
než přišel tupý žoldák,
ty drahé vyzved zbytky,
než hrobku rozházel
a srovnal se zemí
poslední lůžko olbřimých údů.

Stál jsem a dumal
a ptal se v duchu:

Proč ničeho nám nedopřeje
zlý Osud?
Proč vše nám béře?
Proč nevzbudil Bůh ve poslední chvíli
nám srdce horoucí a silnou ruku,
jež byla by s láskou
ty kosti zachránila,
jak onen převor Ravenský, jenž Dantu
prokázal lásky službu,
než moh' je spáliti katan
na povel papežské bully?

Stál jsem a dumal:
a myšlenky mé létly v minulost,
kdy pouhé jméno tvé, zvuk pouhý
stačily, Jene,
děs nahnat císařskému majestátu,
že v chvatu největším
rozkázal sebrati
vše zavazadla, že odřekl nocleh
a jako běsy štván ujížděl odtud,
neb v tichém chrámu
najednou před ním
se zvedal obrovitý
tvůj stín, Jene, s palcátem pozdviženým
odvetou hroze!

Stál jsem a dumal:
jaká jest síla tradice po staletí
a jaká drtící hruza

se snáší z uražené velebnosti ducha
a vrývá se hluboko
do srdcí zloby,
je bičujíc
dutkami antických Erynií . . .

Stál jsem a dumal:
Kde tlí tvé kosti?
Či vskutku spálila je ruka fanatická?
Prach svatý
zda rozházela v čtyři úhly světa?
Či zbožná ruka bratří
je skryla kamsi v nedostupný úkryt
potomkum v úkoj?
Ó, šel bych z místa k místu
a klepal na zeď každou
a pilíř
a šeptal a pravil: Ozvi se nám, ozvi,
dej znamení, zjev, kde jsou tvoje kosti,
ať schátralé luze
jsou postrachem,
ať zženštilému pokolení
jsou povelem,
ať dobrým vnukum jsou radosti ukojením
a posilou . . .

Však darmo! —
Chrám je pustý a hluchý,
zeď bílá, holá, s vlhkými skvrnami

dlažice chladné;
jen pověst
a s křídlem již potrhaným
kol létá
nad hlavou pozdního vnuka,
a šeptá s tupou resignací dědů:
Zde dřímal Žižka!

O VÁCLAVU ČTVRTÉM.

S Točníkem Žebrák z mraků, hvozdůční,
do kraje hledí, dumají a sní,
netknuty skoro dobou moderní!

Kdys kolem nich jsem v tiché noci jel,
na valech Točníka stín stát jsem zřel;
stál zahalen v plášť řasný tento stín,
to Václav byl, Čtvrtého Karla syn,
v kraj hleděl dolů zamlžený šerem
a vítr hrál s baretu jeho perem.

Kol Točníka jsem jel tak mnohokrát,
A vždycky zřel jsem Václava tam stát.
Však jednou — náhle prázdný, pustý val...
Co stalo se? Já udiven se ptal.
Však s mrtvými je dodnes těžká řeč,
je zaklínati tají nebezpeč,
a prostě ptát se bez výsledků bývá...
Co zbývá?

Tu po letech na letních toulkách mých
se opět Václav do cesty mně mih'
u Kunratic, však v pravém poledni,
měsíce června byl den poslední.
Já zastavil jej — mužný byl to rek,
byl skoro na mrtvého otylý;
já odkašlal si a po chvíli řek':
„Mně odpusť, drahý králi rozmilý,
mně mimo Otce tvého, svaté paměti,
byl's nejdražší vždy z českých králů všech,
ti jedni byli skoro pro děti,
ti druzí patří do smetí,
a jiní škleb zaslouží, ba i prokletí,
však ty's byl muž a celý Čech!
Za lásku tuto věděti mi nech:
proč na Točníku více nestáváš,
kde o půlnoci vždycky míval's stráž?
a p r o č ji měl jsi, nespal v hrobě klidně?"

A Václav Čtvrtý odvětil mi vlídně:
‚Viď z Prahy jsi, vrátíš se do Prahy?'

„To musím již," dím, „pane předrahý!"

‚Tak dobře, do Fišerky zajdi tam
a Tomka hrob vyhledej, hochu muj,
jej pozdrav a mu pěkně poděkuj!
Rci, velkou k němu vděčnost mám.
Muž tento velkou klatbu se mne sňal:
já neměl totiž klidu v hrobě svém,

mně míru nedopřála zem,
já musil denně stráží mrtvých stát
na různém hradu, kde jsem dlíval rád,
ať Točník to byl nebo Křivoklát.
Neb uvaž, já jsem dlouho v bludu žil,
že svatého jsem Jana utopil,
jenž kapitoly obročníkem byl.
Však nad slunce teď Tomek dokázal,
a proto kletbu věčnou se mne sňal,
že tento světec vůbec nežil ani...
Hleď, od té doby výborné mám spaní!‘

SAXA LOQUUNTUR.

(K 40. výročí spolku Architektů a inženýrů v Praze.)

Jak to dávno! Hebrejská karavana
pískem pouště Ghizehské táhla. K jitru
velbloud stejně s člověkem k jihu hleděl,
tam, kde jim z dálky

Strmé, příkré, čtyřboké pyramidy
vážně, slavně kynuly; modré nebe,
měly přísným pozadím ... velkolepá
Východu freska!

Karnak! — Luxor! — Královské strmé hroby,
v jejich stavbách jásala valná Hmota,
stonky pouze lotosu obepjata
v příkrasu jemnou.

Stavby valné rozměru gigantických,
sluje, strže, sloupoví, chodby, brány,
klubko chrámů tesané, mosty skalní
indických pagod ...

Strmé, příkré kaskady starých schodu,
po nichž řvoucí páry lvů při měsíci
chodí — vítej teraso Persepolská,
krásná i v rumech!

Mocné hradby Kyklopských valů! V slunci
jasem bílých mramorů zpívající
Parthenonu linie ušlechtilé,
Homer kde básnil!

Dále k předu písni leť! Vážně pozdrav
chmurné stavby Pelasgů! Skalní hroby!
První stavby Etrusků! Římské chrámy,
cirky a fora!

Basiliky, divadla, thermy, brány!
Jaký pochod básnící duše lidské!
kde se kupí paiany, hymny, žalmy
v gothických dómech!

Tyto bájné kalichy liliové,
celou jak se Evropou rozvlnily,
v tanci fial, chrličů, výše k slunci
s pralesem vížek;

Co tkal zatím pavouk jak důmyslný
Arab vlákno fantasmat v arabesky,
kruhy, kostky, motivy ptačí, lidské
v bizarní směsi;

Od té staré Florenské křtitelnice,
jejíž kvádry rozrazil Dante, dítě
aby spasil tonoucí, ke kopuli
svatého Petra;

Jaké moře povzletu, vzmachu, síly,
jaký rozlet myšlenky, snu a dumy,
jaká velká, duchová epopeje
mluvících skalin!

Tak mi zdrávo Umění budiž dávné,
od té snahy před živlu drzou zlobou,
nepodajný aby se člověk bránil
balvanu svorem;

Aby cesty zkrátil si ku svým cílum,
srovnal zemi, zprobodal šíje obrum
horských pásem, rozdvojil, spojil moře,
sblížil pól k pólu!

Suez! Simplon! Dunící rány sslední,
kladiv, rýču! Výbuchy s echy skalisk,
zdali nejsou odvetou vítězící
v hromy všech válek?

V tento koncert kamenných, hlasných básní,
jimiž po vždy mluviti bude člověk,
Čech též záhy připojil svoji strunu
k vítězné písni!

Ony mluví, balvany, skály mluví
umnou rukou vztyčené směle k hvězdám,
naše dómy, paláce, hrady staré,
dědictví otců!

V oblouk smělý sklenuté, srázné mosty,
jimiž pyšně projíždí množství lodí,
strojů oddech hluboký, hvizd jich táhlý,
jezů hluk mluví;

Hlásá slávu mudrců, myslitelů,
v sboru jejichž zakotvil pevnou nohu,
Slávy syn též, slávu by matky hlásal
budoucím věkům!

VELKONOCE

roku 1906.

Staré Velkonoce Krista
s novým jara půvabem,
s novým kvítím, s ptactva zpěvem,
pozdravují starou zem.
Ta se v proudech světla koupá,
v hlasném zpěvu vlaštovic,
prvních fialek co stoupá
mladistvý dech slunci vstříc!

Staré symboly zas mluví
řečí svojí odvěkou,
jakoby se lidí ptaly,
proč svá pouta nesvlekou?
Kolikrát má tragoedie
očisty a výkupu
vyznít v prázdno scenerie
lidstvu v novou potupu?

Člověk, jediný syn Boží,
má být ročně křižován,
luze v posměch skován k sloupu,
poplván a snižován?

Ujařmen v hrob, vstát má zase,
ovšem, ideálně jen,
v symbolu a v písní hlase,
by snem zustal dále sen?

Skoro hořkostí dnes plní
Velkonoce lidskou hruď,
dál tmy stojí nad propastí,
kdo chtěl říci: Světlo buď!
Svoji příroda dál vede,
staré šalby znova tká,
včela bzučí, pavouk přede,
věčná Vesny pohádka.

Úbělovým svítí květem
do cest, strží, starý hloh,
skřivan jásá, jak by v závod
za tím sluncem letět moh'.
Od pluhu skráň oráč zvedá,
před sebou zří zlatý pruh,
na hruď jemu záře sedá,
dýchá zem a voní luh.

Staré Velkonoce Krista
spřádají své báje dál:
Chtěl bys žíti? Chtěl bys mříti?
Rád mít, jak on miloval?
Duše! co tě k zemi sráží?
Proč máš věčně čelem bít
démantové o zápraží,
za kterým je Bůh tvůj skryt?

Což v sled tobě neozve se
lásky sladkým tajemstvím?
Hleď, jak z kaditelnic nese
modravý se světlý dým!
V jeho ty se ponoř proudy
a vzleť k trůnu Věčna výš,
snad ty tajné Boží soudy,
dráhy lidstva pochopíš!

Zatím v ucho tobě duní
vzdálených měst zemětřas,
kde kveť ráj, tam zejí pouště,
šakalů zní, supu hlas.
Všady zmar a zhouba jistá,
v základech se chvěje zem
v staré Velkonoce Krista
s novým jara puvabem.

V STARÉ ZBROJNICI.

Všemožných pušek systémy
dnes módní, zítra zastaralé,
jehlance kulí po zemi,
prapory zdrané, oprchané,
z bodáků starých růžice,
jež před lety krev lidskou pily,
střel, projektilů tisíce
srovnáno v šiky s vzornou pílí...

Můj starostlivý průvodce
vše správně dokládal mi dáty,
jak chvím se, nezřel, hluboce,
jak počítám ty velké ztráty
na silách, krvi, mozcích všech,
jež zmařeny kdys těmi stroji,
zřím vsi i města v plamenech
po zoufalém a marném boji.

To věru jiná knihovna,
než ta, jíž básník doma zvyknul,
kde Myšlenka jest královna
a svatým pták, jenž v kleci tiknul!

„Však nyní máme ekrasit
již jméno, co ten svede, praví,
a s jídlem chodí apetit
a válka žaludek má zdravý!

Hlad její nelze zkojiti,
a sotva čichla k první krvi,
již pole začne hnojiti,
a věřte, důkladně je zmrví,
jí Spousta, Zmar jdou v zápětí,
Děs, Hrůza před ní letí plaše...“
Co víc? Já musil mysleti
na ubohé ty matky naše!

Co lidumilů moderních
o věčný Mír jsou všecky snahy?
Já v pustý lán zřel padat sníh,
trup vedle trupu na něm nahý!
Vlk hlodal je a krkavec
do lebky siné svůj dráp ryje,
co Smrt svou kosou — pozdní žnec,
do sněhu psala: „Utopie!“

☆ ☆ ☆

DĚJINNÁ CHVÍLE.

Před vídeňským parlamentem o půlnoci dne 21. prosince 1906.

Není hlasných kročejů po ulicích,
není tísně zástupů, ruchu, šumu,
město celé v čistého sněhu roušce
obvykle dřímá.

Málo vozů bezhlasně jen se smykne
jako tiché přeludy zmrzlým sněhem,
chodců kroky bezhlasně zniknou v šeru,
porůzná světla

Jen se pestří v řetězích nekonečných,
než je mlha půlnoční spolkne v dálce,
divně jako strašidla trčí k nebi
balustrád sochy:

Věštců sochy, mudrců, kteří Zákon
druhdy lidstvu vrývali v desky z kovu,
polonazí v chitonech lehkých tady
v sněhové kápi

Sedí řadou dvojatou v němé dumě;
jako kolos za nimi v klidné pose
se stem očí planoucích rozložený
parlament leží.

V této chvíli, zpožděný kdy jen chodec
chvátá v náruč rozkoše lehkonohé,
s chleba skývou proletář domů spěchá
po praci denní;

Nad tou ladnou budovou parlamentu
v městě líném Faïaků lehkovážných,
křídlo dějin v posvátné chvíli noční
tajemně šumí.

Kdo je slyší? Slyší-li, zdali chápe?
Zřídka spělo s tajemnou zvěstí dějin,
dnes tu šumí radostně, vítězícím,
mohutným tempem.

Padá hradba útlsků starých, padá,
zle se brání v poslední křeči chabě,
couvá zvolna, nerada jen se vzdává
lepšímu příští!

V tichu nočním poslední val, ten padá
násilností; vzkříšený, prostý člověk
z prachu témě pozvedá, ku výsluní
kráčeti hotov.

Vrácen sobě zdeptaný, ve jho schýlen,
může věřit v ideu dobra, práva,
sám vznést může ku dílu společnému
mozolnou ruku!

Cosi jako očista skonu, křivdy
slavně táhne nad spícím městem v dálku,
dlouhých roků útisky v prach se hroutí
volnosti tuchou!

Starý lidstva nepřítel dál se svíjí,
„Fráze! Fráze!“ opáčí v plané zlobě,
neví, v posled slovo že nesmrtelné
vítězí vždycky!

Ať vše frází! — Svoboda, Rovnost, Právo,
Láska k lidstvu nebudou, nejsou frází!
Ohněm jsou vždy nebeským, který věků
okovy kruší.

V svaté chvíli — neví to lidstva démon —
šum že křídel dějinných letí městem,
nejen městem, celičkou říší letí
v království, v kraje,

Slavný letí, vítězný, hlasy zní v něm
valných duchů od věku zápasících
pro to svaté národů právo božské...
Ať letí kámen,

Nedoletí... spadne kdes bez ozvěny!
Let však křídel dějinných hřímá dále,
padá v dómy, paláce, nízké chaty,
v císařské síně,

V šero hrobek, v císařské rakve padá,
hlásá všade vítěznou dobu novou.
Zasvěcenec jedině zvuk ten slyší
v tiši a sněhu.

Lid však slavně přijímá s vážným klidem
nové doby poselství — není kroků
valných davů, povyků, křiku, písní,
triumfů, oslav,

Jakby cítil: Musilo tak se státi
právem božským, lidským též, co se stalo...
Ale hrůza posvátná okamžiku
nad vším se chvěje.

U SV. MARTINA VE ZDI.

Tam, kde bije nejmocněj srdce královské Prahy,
tam se zvedá obnoven starý kostelík drahý;
rád si zajdu pozdravit milou památku dědů,
víc než s lidmi s kamením často rozhovor vedu.
V nocích často hlubokých kolem zamyšlen kráčím,
starou Prahu křísím si v život, veřeje páčím
k schodům temným, dějiny zve je moderní člověk,
s pravdy který pochodní po nich sestoupí po věk;
v divné taje vidiny, moje prastará tucha,
v starém zdivu vítám vždy velké trofeje ducha.

Staré třídy úzkých a štíhlých gotických domů,
jak jste často chvěly se v bouři dunících hromů!
Lidu vámi proudily davy vznícené hněvem,
až se třásly portály, římsy, tisíců řevem.
Sem vše táhlo z blízkého chrámu od Sněžné Matky,
odhodláni v oběť dát hrdla, životy, statky
za tu pravdu nejvyšší, nad níž bádali kněží,
kterou zvon teď rozkřikl z pražských tisíce věží:
„Krev i tělo Kristovo chceme přijímat spolu,
bratři všickni usednout kolem jednoho stolu!

Stul to lásky, vidíme v dálku prostřen se táhne,
k němu Anděl s manny se denně vědrem vždy
nahne,
Kdo tu chudý? Ubohý? Jen sem sedněte úže,
kvetou tady čistoty lilije, bratrství růže,
od té chvíle v středu co bídných, šlapaných, malých
zvedl k výši s hostií svorně Jakoubek kalich.
Pojďte, pijte, žízniví kdo jste, jezte a žijte,
podle chóru našeho vrahů neživte, bijte,
láskou pouze nemožno v světě vydržet ani,
vedle retu k líbání třeba otrlých dlaní!"

Nové víry blahozvěst zvučí hučícím městem,
z Hradce Jan ji provází, velkým, divokým gestem,
za ním lid se bosonoh vláčí bledý a chabý...
„Jezte, pijte tělo, krev boží, otroci, rabi!
Vstaňte, muži, s zázračným síly kalichem vzhuru,
starý z duší vypleňte rmut si, z očí svých chmuru!
Velký Buh jest! Hossana jemu na voze hvězdném,
na hor štítech hořících Zorou, v moři jak bezdném
alleluja!" Tisíce úst zde jásá a hlásá....
Zatím kat si radnice u vrat rukávy kasá!

Padl's Jene Želivský! Záhy vzešlo tvé símě...
Nač bys klonil zkrušen a zničen šedivé týmě,
dumající písmáku v starém husitském voze?
Raděj zařinč ostruhou na své olbřímí noze!
K předu potom s palcáty jděte, sudlice vzpněte,
řezat rány, vypálit ohněm je jděte a spěte!
Bojovníci boží vy, reci, kacíři Římu,
kalich svatý zvedněte z mlh a z požáru dýmu!

Na vás pláně čekají krve, Lipanské pláně,
s vůdců, reků povely „Zabte! Neživte! Na ně!"

Tragedie pradědů velkých skončena v krvi.
V tomto chrámku rozvil se útok dramatu prvý.
Odtud městem, po vlasti létla velká ta zpráva,
v srdcích lidu slavný jich Kristus odvety vstává,
byltě kněžmi uplván v necti, zrazen byl drze,
krví, tělem hovoří nyní v krvavé mlze,
chví se v dálce nad Prahou kalich vítězný v slávě,
srdce k srdci sklání se, hlava chýlí se k hlavě,
městem z apokalypsy děsní Andělé jezdí,
epopeje začátek chrám zná Martina ve zdi.

EPILOG.

EXCELSIOR!

Jsme času otroci a doby, v které žijem,
Co můžem začíti, jak ve jhu spjati jdem?
Však z maťky Země žil odvěkou sílu pijem
a věčně budem pít, jeť nesmrtelná Zem.

V ní oheň posvátný, v ní zárodky jsou žití,
to všecko ostatní je Náhoda a Čas,
ať cedry věků jsme, ať polní, plané kvítí,
Zem stejně, lhostejně a klidně hostí nás.

Před času podala nám číš poznání všeho,
jak v bibli pradědu my mohli jsme v ní čísť,
tep mohli seznati jsme žtií nesmírného,
kde všecko láska jesť a ničím nenávist.

Teď archanděly dne nám ku pomoci dává:
Ten jeden „Práce“ jest a druhý „Nadšení“!
Z těch Síla vyrustá a z této síly Sláva,
a nových vznětů žár a nové vzkypění.

Ó Země, pramáti! Jak nemilovat tebe!
Ty nejsi bláto jen a v slunci marný prach,
z tvých prasil každý z nás v svém nitru nese nebe,
by doteknul se hvězd a červánků pil nach!

Tvým tukem žijeme, Tvé pijem' mléko živné,
své prsy podáváš nám v ústroj žíznicím,
jak stíny, fantomy jdem, kam tvé žezlo kývne,
s tou duší plamenou a srdcem bouřícím
vstříc vichřicím!

Jen z tebe povzlet náš, to Excelsior duchů,
jež lehkým činí nám, co zveme umírat,
Smrt není stagnací, je život v novém ruchu,
jen radost opojná, jen vzlet, jen Majestát!

OBSAH.

I. BÁSEŇ LETNÍHO DNE.

II. LÁSKA.

III. HRY.

IV. V DEŠTI.

V. ELEGIE PODZIMNÍ.

VI. VEČERNÍ STESK.

VII. PŘÍCHOD VESNY.

VIII. POD JEDNU PODOBIZNU.

IX. VEČERNÍ KRAJINY.

X. STARÁ ALLEGORIE.

Str.

XI. KLÁŠTERNÍ ROMÁN.

XII. NOVÉ HEBREJSKÉ MELODIE

XIII. HOLUB. (Svým dětem).

XIV. LYRICKÉ ZLOMKY Z NEDOKONČENÉHO ROMÁNU.

XV. RHAPSODIE HISTORICKÉ.

EPILOG.
